

---

# M E D A I L L E R

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab har til sit eget Brug kun ladet udføre yderst faa Medailler, og det til Trods for at Selskabet opstod af og i en Aarrække virkede som en Medaillekommission, hvis fornemste Opgave var at foreslaa Medailler til særlige Lejligheder i Landets og Kongehusets Historie og at forestaa den i antik, klassisk Stil korrekte Udførelse deraf, et Hverv, som senere overtoges af det i 1754 oprettede Akademi for de skønne Kunster. Mange fremmede Akademier og private Institutioner kan opvise en lang Række Medailler, dels udført til Erintring om særlige Personligheder eller Begivenheder, dels som Anerkendelse af fremragende Indsats.

For Videnskabernes Selskabs Vedkommende er Antallet af *Erindringsmedailler* begrænset til fem, nemlig for Hans Gram, en i Anledning af Souverainitetsfesten 1760, for Selskabets første Præsident J. L. Holstein, for Selskabets senere Præsident A. W. Hauch og endelig en i Anledning af Selskabets 100-Aars Jubilæum 1842. Af *Belønningsmedailler* har Selskabet haft to, nemlig Prismedaillen, og den langt senere Madvigske Æresmedaille, hvilken sidste nu er inddraget.

## ERINDRINGSMEDAILLER

### HANS GRAM

Blandt de Mænd i Christian VI's Kreds, som skulde stille Forslag om nye Medailler og deres Emner, blev næppe nogen mere brugt, maaske endog misbrugt, end Kongens daværende Historiograf. Intet skulde derfor være mere naturligt, end at Hans Gram, Selskabets lærde Medstifter, blev den første, for hvem Selskabet lod udføre en Medaille efter hans Død 19. Februar 1748. I Mødet 26. Februar »proponerte hs Excellence hr Geh. Conf. Raad von Holstein, at saa meriteret en Mand Sl Gram fortjendte at Societetet lod slaa en Medaille, til Hs afmindelse, hvilket og alle tilstædeværende holdt for var det Mindste Md kunde gjøre til at ihukøme en af Publico og Societetet saa vel fortjendt en Mand. Det blev og proponeret om ei hs Portrait burdte stikkes i kobber, hvilket og enhver holdt for, men da ieg [Hielmstjerne] erindrede, at Preisler

ei vilde stikke hs. Portrait for ringere end 200 Rd. blev det holdt for at være alt for dyre, og intet vist concluderet herom«.

I det følgende Møde 4. Marts fremlagdes nogle Projekter til Medaillen, »men intet resolveret, da Mons: Tuscher<sup>1</sup> til neste Samling vilde sende sine Tanker«. Otte Dage senere forevistus Tuschers Tegning og Invention, »men da same blev befunden at være alt for kunstlet, og udspekket med Romerske antiquiteter, paatog GeheimeRaad Tott sig at giøre en invention til neste Samling«. Om Mødet 18. Marts hedder det:



Hans Gram. 1748. 1:1.

»GeheimeRaad Tott foreviiste sin invention og Tegning paa en Medaille paa Sl Gram; som fandt almindelig bifald, og imodtaget af hs Excellence Geh. Conf. Holstein for at foreviises og approberes af hs. Majestet.« Endelig 8. April tilbageleverede Holstein det af Kongen approberede Forslag, som nu straks kunde sættes i Arbejde. Arbejdet overdroges til Medaillør M. G. Arbien, som udførte Stemplerne i Sommerens og Efteraarets Løb, og i Mødet 28. Oktober 1748 »forespurdte ieg [Hielmstjerne] mig om ieg maatte lade kōme Sølv til Sl Grams Medaille som nu snart blev ferdig«. Antallet af Medailler fastsattes 25. November til 120 Stykker, »da der altid kunde slaas fleere naar de vare afsatte.« Om Betaling af Omkostninger ved Tegning og Prægning nævner Protokollen intet, muligvis har Thott, som stillede det approberede Forslag, selv betalt Udførelsen af Medaillen. Aversen fremstiller Grams Brystbillede. Jens Møller bemærker i Mnemosyne. Bd. IV. 1833 S. 32, at Billedet efter Broderen Lars Grams Forsikring er meget vellignende. Omskriften har følgende Ordlyd: IO[hannes] GRAMMIVS. CONS[iliarius] STAT[us] HISTOR[iographus] BIBL[iothecarius] ARCH[ivarius] REG[ius] G[ræcæ] L[ingvæ] PROF[essor]<sup>2</sup>. Reversen viser en lukket Bog, hængt paa et Bord dækket af et Tæppe, et Motiv, der tidligere havde været anvendt af den svenske Medaillør J. C. Hedlinger. Reversen bærer Indskriften: LVGENTIBVS MVSIS. — OCCLVSVS D: XIX FEBR: MDCCXLVIII (Til Sorg for Muserne tillukket den 19. Febr. 1748). De af Arbien udførte Medaillestempler samt Blyaftryk deraf

<sup>1</sup> Marcus Tuscher, nürnbergsk Tegner (1705—51), indkaldt til Danmark af Christian VI i 1743.

<sup>2</sup> G. Galster: Danske og Norske Medailler og Jetons c. 1533—c. 1788. Kbh. 1936. S. 274 ff., 444, 445.



beror i Selskabets Arkiv. Kobberstik af Medaillen findes i »Beskrivelsen af 1791«<sup>1</sup> Fr. V. Tab. XXIII. 1.

I »Udkast til en Eloge over Salig Etatz Raad pp Hans Gram forfattet efter Ordre af H. Hielmstiern«<sup>2</sup>, en Tale som holdtes i Selskabet 10. Januar 1752, fire Aar efter Grams Død, udtaltes følgende om denne Medaille:

»Aldrig kunde derfor noget Indfald være lykkeligere, kortere, og indbefatte flere eloger, som uden Flatterie passede sig paa Vores afdøde end det som sees paa den Medaille dette Selskab har ladet slaae denne stoere Mand til Ære, hvilken Invention Vi have en af Dannemarks meest illustre og lærdeste Herrer at takke for.«

### SOUVERAINITETSMEDAILLEN 1760

Medens Udførelsen af Medaillen for Hans Gram findes omtalt i Forhandlingsprotokollen under flere Møder, er Souverainitetsmedaillen overhovedet ikke nævnt nogetsteds. Protokollen for 1760 er yderst mangelfuld og omtaler kun to Møder meget kort. I Anledning af Hundredeaaret for Souverainitetens Indførelse i Danmark, som fejredes 16. Oktober 1760 og følgende Dage, udførte Luxdorff, ifølge Dagbog for 20. Juni 1760, et Projekt til Jubelmedaillen: »Apollo rækker Muserne et Privilegium, Libertas per absolutum dominium asserta d. 16. Oct. 1660 vota solvit d. 16. Oct.



Souverainitetsfesten. 1760. 1:1.

1760.« Tegningen til Reversen udførtes af Hofbilledhugger Johannes Wiedewelt (1731—1802) efter Luxdorffs Projekt. Arbejdet med Fremstillingen af Stemplerne blev overdraget Medailløren Johan Henrik Wolff (1727—1788), som senere udførte flere kendte Medailler. Efter »Beskrivelsen af 1791« fremstiller Reversen: »Apollo siddende med et Scepter i den høire Haand og en Harpe ved Siden, rækker med den

<sup>1</sup> Beskrivelse over danske Mynter og Medailler i den kongelige Samling. Kbh. 1791.

<sup>2</sup> Det kgl. Bibliotek, Uldall 521, 8<sup>vo</sup>.

venstre et Papiir til et knælende Fruentimmer, som har en Basune i den venstre Haand og neden ved Knæet en Bog.« Indskriften lyder: LIBERTAS — PER ABSOL[utum] DOMIN[ium] ASSERTA D. XVI OCT. MDCLX VOT[a] SOLV[it] D. XVI OCT. MDCCLX (Den Frihed, der blev sikret ved Enevælden den 16. Okt. 1660, indfrier Løfterne den 16. Okt. 1760)<sup>1</sup>. Aversen med Frederik V's Portræt er en Kopi af Medaillør M. G. Arbiens Portræt, der bl. a. anvendtes til en anden Souverainitetsmedaille. Efter Luxdorps Dagbog holdt Selskabet Møde 24. September 1760, i hvilket Aftryk af Medaillen til Jubelfesten blev fremlagt. Der prægedes 4 Guldmedailler og 70 Sølvmedailler, og efter »Beskrivelsen af 1791« bekostedes de af Selskabet. De fire Guldmedailler var bestemt for Kongehusets Medlemmer, og senere blev Udgifterne til de to af dem godtgjort af Partikulærkassen. — Stemplerne til Medaillen beror i Selskabets Arkiv tilligemed et Blyaftryk deraf. Kobberstik af Medaillen findes i »Beskrivelsen af 1791« Fr. V. Tab. XV. 3.

### JOHAN LUDVIG HOLSTEIN

Naar den ovenfor omtalte Souverainitetsmedaille ikke er omtalt i den meget mangelfuldt førte Forhandlingsprotokol, kan dette maaske forsvares med, at Medailens Emne laa Selskabet noget fjernt, og at de egentlige Drøftelser derom har været af mere privat Karakter. Derimod er det besynderligt, at heller ikke Selskabets Medaille over Grev J. L. Holstein, som udførtes efter hans Død, efter at han havde været Selskabets første Præsident i over 20 Aar, omtales med et Ord. Holstein afgik ved Døden 29. Januar 1763, og da Otto Thott af Kongen var udnævnt til Præsæs, forsamledes Selskabet 18. Februar hos Thott for paa forskellig Maade at mindes Holstein. Der nævnes intet om nogen Medaille, og da Referater af Møderne mangler helt for Aarene 1764—1766 incl., er Medaillens Tilblivelse her ganske uoplyst. Heller ikke Luxdorff har i sin Dagbog nogen Meddelelse om denne Medaille. Derimod meddeler J. Langebek i et Brev af 18. Februar 1763 til Assessor N. R. Brocman<sup>2</sup> følgende: »Vi har i denne Aften første gang været samlede hos ham [Thott] som Præsæs for Videnskabernes Societet, og fundet megen Opmuntring af hans holdne Tale. Det blev vedtaget, at der skulde slaaes en Medaille paa Greve Holstein, som kan blive en emplette for Herr Cancelli R. Berchs Samling, men det skeer vel ikke saa hastigt, siden alle vore Medailleurer ere udenlands.« Medaillør J. H. Wolff, der fik overdraget Arbejdet med Stemplerne, befandt sig paa dette Tidspunkt i Rom, men vendte tilbage herfra i Løbet af 1764. Medaillen, som først blev færdig i 1766, bekostedes ifølge »Beskrivelsen af 1791« af Videnskabernes Selskab, medens det i Udstillingskataloget 1769 oplyses, at Medaillen »blev forfærdiget paa Herr Conference Raad Hielmenstiernes Ordre og Bekostning«. I en Inventarieliste for Selskabet fra 1796, der bl. a. indeholder en Fortegnelse over 96 Sølvmedailler i Selskabets Eje,

<sup>1</sup> G. Galster, S. 334 f., 445.

<sup>2</sup> H. F. Rørdam, Breve fra Jacob Langebek. Kbh. 1895. S. 364.



er opført som Nr. 91 »Joh: Ludv: Holsteins ditto [Døds Medaille] af Hielmstjerne 1763«, hvilket formodentlig i Sammenhængen skal betyde »bekostet af« Hielmstjerne. Medaillens Forside bærer et Portræt af Holstein med følgende Omskrift: IOH. LUDOV. HOLSTEIN COMES IN LETHREBORG P[ræter] P. P. (plurima). Reversens Indskrift, der er omgivet af en Egekrans, lyder: AMICO REGIS FAU- TORI MUSARUM AC OMNIUM BONORUM CUJUS VITA PERPETUA CEN- SURA SACRUM. NAT[us] D[ie] VII SEPT. MDCXCIV OB[iit] D[ie] XXIX IAN.



Johan Ludvig Holstein. 1766. 1:1.

MDCCLXIII.<sup>1</sup> (Offergave til Kongens Ven, Musernes og alle Goders Befordrer, hvis Liv var stadig Dyd. Født den 7. Sept. 1694, død den 29. Jan. 1763). Om Medaille- stemplernes Skæbne vides intet. Kobberstik af Medaillen findes i »Beskrivelsen af 1791« Fr. V. Tab. XXVI. 3.

### ADAM WILHELM HAUCH

Efter Udførelsen af Medaillen over Selskabets første Præsident, J. L. Holstein, hen- gik en meget lang Aarrække, før Selskabet igen lod en Mindemedaille præge, og denne Gang atter for en Præsident, Overkammerherre Adam Wilhelm Hauch. Hauch, der afgik ved Døden 26. Februar 1838, havde været meget virksom i Selskabets Tjeneste; i mere end 45 Aar havde han saaledes været Formand for den fysiske Klasse og fungerede desuden som Præsident i sine sidste syv Leveaar.

Meddelelsen om Hauchs Død blev givet Selskabet i Mødet 9. Marts 1838, i hvilket Møde Hs. Kgl. Højhed Prins Christian Frederik valgtes til Hauchs Efterfølger som Præsident. Allerede i samme Møde stilledes Forslag om Erhvervelse af et Portræt af den afdøde, og i det næste Møde den 16. Marts, der lededes af den nyvalgte Præsident, foreslog Hs. Kgl. Højhed dels at holde en Mindetale over den afdøde højthædrede Præses, dels »at Selskabet skulde tage Initiativet til at faae slaaet en Medaille over den afdøde Præses, i hvilken Hensigt det efter behørig Forberedelse træder i For- bindelse med det Kgl. Akad. for de skjøne Kunster«. Til at forelægge Selskabet et Forslag nedsattes en Komité bestaaende af P. O. Brøndsted, H. N. Clausen og H. C. Ør-

<sup>1</sup> G. Galster, S. 339, 429, 444.

sted. Inden Maanedens Udgang fik Selskabet forelagt et Forslag, der straks vedtoges. Medaillens Portrætside skulde have Hauchs Brystbillede med Navn. Reversen, der var tegnet af Professor ved Kunstakademiet, Billedhuggeren H. E. Freund (1786—1840), der i sin Ungdom havde arbejdet som Medaillør paa Mønten, fremstillede »en Virtus med den afdødes Valgsprog: Dyden allene adler«. Da det var Selskabets Hensigt at indbyde de Samfund og Institutioner, med hvilke Hauch havde haft Forbindelse, til at sikre sig Besiddelsen af Medaillen, blev der truffet nøje Bestemmelse om



Adam Wilhelm Hauch. 1839. 1:1.

Udgifter og Subskriptionspriser for Medailler i Bronze, Sølv og Guld. Arbejdet med Udførelsen af Medaillen overdroges Friends Elev, Medaillør Chr. Christensen (1806—45), som efter en oprettet Kontrakt skulde levere Model og Stempel færdige for Aarets Udgang for en Pris af 800 Rbd. Ved en Drøftelse af Modellen fremsattes et Forslag om at lade sætte paa Medaillen, at Selskabet havde foranstaltet den, men dette vedtoges ikke. Derimod ønskede man bestemt at faa Fødsels- og Dødsaar paaført. Kort før den kontraktmæssige Aflevering af Stemplet skete det Uheld for Medailløren, at Poinçonen sprang ved Hærningen paa Mønten. Dette medvirkede til den daværende Møntmesters voksende Uvilje over for Medaillør Christensen, et Forhold hvorover Medailløren beklagede sig til Selskabet. Det havde sikkert en god Indflydelse, naar — som det refereres fra Mødet 7. December 1838 — »Hs. Kgl. Høihed lovede naadigst at virke for at Christensen fandt enhver ønskelig Lettelse ved Mynten«. I Begyndelsen af det nye Aar var Stemplerne færdige, og P. O. Brøndsted afgav 15. Februar 1839 i Selskabets Møde en Beretning om Medaillen. Det vedtoges at give et Eksemplar deraf i Guld til Kongen og et andet til Familiens Overhoved. Derimod vilde Hs. Kgl. Højhed Præses ikke, at Selskabet maatte bekoste en Guldmedaille paa ham. Desuden skulde der præges 130 Eksemplarer i Sølv og 150 Eksemplarer i Bronze. I Løbet af Marts Maaned var en Del af Medaillerne færdige, og i et Møde bevidnede Prins Christian Frederik Selskabet sin Taknemmelighed »for Tilsendelsen af Selskabets Skuepenge over Hauch og sin Tilfredsstillelse ved at see den værdige Afdødes Fortjenester saaledes erkjendte«. I April sluttedes Arbejdet med Prægningen, og Regnskabet sendtes til Selskabet. Der udprægedes i alt 2 Eksemplarer i Guld,



som Præsidenten selv disponerede over, endvidere 150 Aftryk i Sølv og 150 i Bronze, hvoraf henholdsvis 85 og 96 solgtes ved Subskription, en Del Eksemplarer uddeltes frit eller deponeredes hos Boghandleren til Forhandling, medens Resten 31 Eksemplarer i Sølv og 33 i Bronze forblev i Selskabet.

Portrætsiden bærer et Billede af Hauchs Hoved med Omskriften: ADAM WILHELM HAUCH samt Datoerne F. XXVI SEPTBR. MDCCLV og D. XXVI FEBRUAR MDCCCXXXVIII. Reversen fremstiller: Arete (Dyden) staaende, støtter sig med venstre Haand til et nedadvendt Spyd, medens hun med den højre rækker Sejrens Laurbærkrans frem; Omskrift: DYDEN ALENE ADLER<sup>1</sup>. Stemplerne til Medaillen beror i den kgl. Mønt. Lystryk af Medaillen i formindsket Maalestok findes i Bergsøes cit. Beskrivelse Tab. IX Nr. 1055.

### SELSKABETS HUNDREDAARSFEST 1842

Ligesom Medaillen over Hauch blev til paa Foranledning af Præsidenten, Hs. Kgl. Højhed Prins Christian Frederik, saaledes blev ogsaa Jubilæumsmedaillen til efter den nu kongelige Præsidents direkte Ønske. Da Sekretæren, H. C. Ørsted, Dagen efter Mødet den 29. April 1842 som sædvanlig overbragte Kongen Beretning om Mødets Forhandlinger, udtalte Kongen, at han fandt det passende, at Selskabet lod slaa en Medaille til Jubilæet. For ikke at forhale Sagens Udførelse henvendte Ørsted sig straks til P. O. Brøndsted om Tilvejebringelse af et Overslag over Udgifterne til Efterretning for Kassekommissionen. Brøndsted blev imidlertid ikke



Selskabets Hundredaarsfest. 1842. 1:1.

ved det alene, men gjorde et Udkast til Medaillen, som han foreviste Kongen, og fik i den Anledning Tilsagn om, at Kongen vilde betale Stikningen. Sagen havde dermed faaet en videre Forberedelse, end Ørsted havde tænkt sig, for Selskabet overhovedet havde hørt noget derom. Kassekommissionen blev spurgt, idet adskillige Omkostninger ved Prægningen maatte være afhængige af Antallet af Aftryk i de forskellige Metalarter. I Selskabets Møde 13. Maj 1842 blev Sagen henvist til den tidligere nedsatte

<sup>1</sup> Vilh. Bergsøe: Danske Medailler og Jetons 1789—1891. Kbh. 1893. S. 155, med Tavler 1897.

Jubilæumskomit , der suppleredes med P. O. Brøndsted og H. N. Clausen. I det følgende Måde, der ekstraordinært afholdtes 8 Dage senere, den 20. Maj, forelaa den udvidede Komit s Betænkning, der med nogle Smaa ndringer godkendte P. O. Brøndsteds Udkast og vedrørende Antallet af Aftryk foreslog: Prægning af een Medaille i Guld til Kongen; Medailler i Sølv til de kongelige Prinser og Selskabets  eresmedlem, Overkammerherre Møsting; een Sølv- og een Broncemedaille til det Kgl. Mynt- og Medaille Cabinet, og endelig det fornødne Antal Eksemplarer i Bronze til inden- og udenlandske Medlemmer og Bytteforbindelser. Arbejdet med Stikningen udførtes ligesom ved Medaillen for Hauch af Medaillør Chr. Christensen. — Hundredaarsfesten afholdtes den 25. November 1842 i Universitetets Festsal, til hvilken Dato det var lykkedes Mønten at faa præget 20 Sølvmedailler. Under samme Dato havde Kongen i Anledning af Jubilæet bevilget Selskabet Fritagelse for Slagskat for Medaillen, og i Mødet 10. Marts 1843, der holdtes i Kongens Palæ under Kongens Ledelse, erklærede Hs. Majestæt, »at han, foruden den allerede bevilligede frie Stempelskj ring, ogsaa vilde overtage den  vrige Udgift for Medaillen«. I dette Møde meddelte Ørsted, at samtlige Broncemedailler nu var færdige, og »Hs. Majestæt behagede at uddele og lade uddele Medaillerne«. Som Afslutning paa Jubil umskomit ens Arbejde stilledes følgende Forslag vedrørende Resten af Medaillerne: »At de Exemplarer af Selskabets i Anledning af Jubilæum slagne Medaille 4 i Sølv og 42 i Bronze maatte bevares, deels til tilkommende Medlemmer, deels for at tilfredsstille de ønsker, som maatte yttres af offentlige indenlandske eller udenlandske Samlinger, eller af Besiddere af betydelige private Samlinger. At bringe dem i Handelen troede man ikke passende da H. M. Kongen havde overtaget Udgivterne.« Dette Forslag billigede Selskabet. En Sølvmedaille og en Broncemedaille blev henlagt i Arkivet, hvorfra de senere er bortfjernet.

Jubil umsmedaillen findes beskrevet paa følgende Maade<sup>1</sup>: Portr tsiden viser Kong Christian VIII's Hoved og har Omskriften: CHRISTIANVS VIII REX SOCIETATIS DANICÆ SCIENTIARVM PATRONVS. Reversen fremstiller en siddende Minerva, med en Laurb rgren i venstre Haand, lader den staaende Amor drikke af Visdommens Skaal. Ved hendes Fod tilvenstre en Globus og en Kasse med Bogruller<sup>2</sup>. Foroven findes Omskriften: GENIVM ALIT ET FOVET (Hun nærer og plejer Aanden). I Afsnittet forneden l ses: FESTVM SECVLARE AGIT SOCIETAS REGIA SCIENTIARVM DANICÆ MDCCCXLII. (Danmarks kongelige Videnskabernes Selskab fejrer Hundredaarsfest 1842). Stemplerne til Medaillen beror i den kgl. Mønt. Lystryk af Medaillen findes i Bergsøes Beskrivelse Tab. V, Nr. 174.

Her skal endnu nævnes een Medaille, som vel ikke er udført eller bekostet af Selskabet, men hvis Stempler dog ikke tilf eldigt er kommet i Selskabets Eje. Det

<sup>1</sup> Vilh. Bergsøe, S. 33.

<sup>2</sup> M ntsamlingens Protokol Chr. VIII Nr. 22 (altsaa vel Brøndsteds Fortolkning) har følgende Forklaring: »Minerva, siddende med en Laurb rgren i Haanden, giver Videnskabernes Genius Drikke af en Skaal; ved Geniusens Fod Bogruller og en Globus.«



drejer sig om *Holbergmedaillen*<sup>1</sup>. Ludvig Holberg var Æresmedlem af Selskabet, men han kom formodentlig aldrig til dets Møder. Da han døde 27. Januar 1754, fremkom bl. a. fra Sorø Forslag om en Medaille til hans Minde, men det blev Otto Thott, der kom til at give det endelige Udkast. Thott var ligesom Holberg Æresmedlem af Selskabet; det var ham, der præsiderede i det Møde, i hvilket Selskabet besluttede at lade slaa en Medaille over J. L. Holstein (S. 60); og det var i hans Præsident-tid, Selskabets Guldmedaille indførtes (se nedenfor). Efter Thotts Udkast lavedes Medaillen af Medaillør M. G. Arbien, der i øvrigt ogsaa arbejdede for Selskabet (se S. 58 f.); men da denne ikke mødte tilstrækkelig Interesse for Medaillen eller maaske krævede for høj en Pris, maatte han udføre den paa egen Regning, og i 1757 blev Aftryk deraf averteret til Salg, ligesom der i Oktober s. A. blev slaaet et Eksemplar i Guld til Kongen. Da Arbien var død 26. Januar 1760, tilbød Boet Sorø Akademi Stemplerne til Købs for 300 Rd. eller mindre, men Tilbudet blev afslaaet. Stemplerne kom derfor til Auktion 24. Oktober 1768, og det er vel sandsynligt, at Selskabet da har købt dem, saa meget mere som Otto Thott nu var Selskabets Præsident. Stemplerne solgtes langt under Værdien, og har Selskabet været Køberen, kan den lave Pris maaske motiveres med, at Arbien stod i Gæld til Selskabet. Om Portrætligheden synes Meningerne at være delte; men Medaillen anses for værdifuld blandt Samlere, og der tages stadig Aftryk af den.

## BELØNNINGSMEDAILLER

### PRISMEDAILLEN OG DENS ANVENDELSE

Selskabets bedst kendte Medaille og den eneste nuværende Belønningsmedaille er Prismedaillen i Guld og Sølv. Ogsaa denne vigtige Medailles Historie er paa Grund af Forhandlingsprotokollens Utilstrækkelighed ret usikker.

### GULDMEDAILLEN

I en for Selskabet kritisk Periode omkring Aar 1770 modtog det fra højeste Sted en stærk Impuls til fortsat og fornyet Arbejde. I kgl. Reskript af 25. December 1767, paraferet af Otto Thott, modtog Selskabet Meddelelse om, at der var skænket det 8000 Rd. til Uddeling af 3 Præmier aarligt, hver paa 100 Rd., for Løsningen af de stillede Opgaver i Historie, Fysik og Matematik og derhen hørende Videnskaber. (Nærmere herom i Afsnit om Prisopgaver.) I Reskriptet meddeltes intet om, at Belønningen skulde ske ved en Medaille. Den 21. April 1768 traf Selskabet Beslutning om de tre første Opgaver, der skulde udsættes, og ligeledes bestemtes det, hvorledes Opgaverne skulde bekendtgøres i de udenlandske Aviser og lærde Journaler. Vedrørende Belønningen af de forventede Besvarelser bekendtgjordes følgende (efter det danske Udkast til Meddelelsen til Udlandet): »Den som efter Academiets Eragtede befindes at have

<sup>1</sup> G. Galster, S. 285 ff., 453.

skrevet den beste og grundigste Afhandling, bekommer en Guldmedaille af 100<sup>nds</sup> Værdie Dansk Courant.« En saadan Meddelelse foreligger f. Ex. paa Tysk i »Reichs-Post-Reuter« 1768 No. 73 for 6. Maj og No. 77 for 13. Maj. Men endnu paa dette Tidspunkt var der aabenbart ikke truffet Anstalter til at faa udført en Medaille. I Forhandlingsprotokollen er der ingen Omtale af Medaillens Udførelse. Derimod har Luxdorph i sin Dagbog under 4. December 1768 noteret: »Cramers Udkast til Medail- len om Præmierne.« I det nærmest derpaa følgende Møde i Selskabet, 9. December, som ikke er nærmere omtalt i Protokollen, blev der ifølge Luxdorph foretaget Udkast til Medail- len, og — ligeledes ifølge Luxdorph — blev »Medail- len paa Priis-Materier approberet« den 1. Februar 1769. Denne Approbation skete ikke i et Selskabsmøde, og der findes i Protokollen intet, der tyder paa, at Selskabet i et senere Møde har taget Stilling dertil. Endelig forevistes Medail- len i Selskabets Møde 12. September 1769; dette Møde er slet ikke omtalt i Protokollen.

Som ovenfor nævnt havde Cramer givet Udkast til Medail- len<sup>1</sup>. Medaillestemplerne udførtes af Medail- lør J. H. Wolff, der allerede før havde udført to af Selskabets egne Medailler. Medail- lens Portrætside fremstiller Kongens Brystbillede med en Laurbær- krans om Hovedet og Omskriften: »CHRISTIANUS VII. D. G. REX DAN. NORV. VAND. GOTH.« Reversen har Indskriften: »VERITATI LVCIFERAE — ALLECTAE MDCCLXVIII« (Til den hidkaldte lysbringende Sandhed, 1768)<sup>2</sup>. Ifølge »Beskri- velsen af 1791« fremstiller den: »Et Fruentimmer, svævende paa Skyer, omgivet med Straaler, holder i den høire Haand en Laurbærkrands og i den venstre en Tubus [Tuba].« I et Udstillingskatalog 1771 gives næsten samme Forklaring: »Sand- heden, forestillet ved et nøgent Fruentimmer, som holder en Laurbærkrands og en Tubus, og med sin Glans bortdriver de mørke Skyer«.

Galster finder en mulig Paavirkning fra en af den franske Medail- lør Jacques- Antoine Dassier i 1753 udført Medaille over Montesquieu. Kobberstik af Medail- len findes i »Beskrivelsen af 1791« Chr. VII, Tab. IV. 1.

Den første Guldmedaille tildeltes i Mødet 7. August 1770 Professor Paolo Frisi i Milano, som i Oktober 1769 var valgt til Selskabets udenlandske Medlem<sup>3</sup>. Efter i

<sup>1</sup> Ifølge G. Galster (Danske og Norske Medailler og Jetons c. 1533—c. 1788. Kbh. 1936. S. 343) skulde denne Cramer være Teologen Johan Andreas Cramer (1723—1788), som paa den Tid var tysk Hofprædikant i København og Professor i Teologi. Galster nævner desuden Cramer som Selskabets Medlem. Dette sidste er ikke rigtigt, og det forekommer i det hele mere naturligt at anse Maleren Peter Cramer (1726—1782) som Ophavsmand til Medail- lens Udseende. Peter Cramer havde ved flere Lejligheder haft Forbindelser med Selskabet. I 1747 tilstillede han Selskabet Regning paa en Plade til Christian VI's Norske Rejse, ved hvilken Lejlighed han anbefaledes til Oberst Thurah (Arbejdet med den danske Vitruvius) og til Kobberstikker Preisler. Efter Tuschers Død 1751 overdrog Selskabet til Cramer at aftegne og gravere de resterende Plader til Kaptajn Nordens Ægyptiske Rejse. Og endelig forhandlede Selskabets Præsident, Thott, med Cramer, ved Tiden for Prismedail- lens Opkomst, om Udførelsen af Vignetter til Christian VII's Salvingsakt, et Hvert som det var paalagt Selskabet at lade udføre. Cramer havde ogsaa tidligere udført Udkast til Medailler, som dog ikke synes at være blevet realiseret. I Selskabets Arkiv findes saaledes 5 Tegninger med Beskrivelser til Medailler i Anledning af Dronning Louises Død den 19. December 1751.

<sup>2</sup> G. Galster, S. 459.

<sup>3</sup> Se dog følgende Fortegnelse Aar 1769 samt Fortegnelse over Prisopgaver Nr. 3.



et Aar at have ventet paa den lovede Medaille, bad han i et Brev den 17. August 1771 Hielmstjerne om »si la medaille est encore entre vos mains« at konvertere Medaillen til rede Penge. Det maa erindres, at det var Tiden for den store Statsomvæltning, og Selskabet var næsten ganske uvirksomt. Da Guldmedaillen tildeltes i 1770, har der derfor sikkert ikke endnu været præget nogen Medaille; men efter Professor Frisi's maaske lidt tvungne Ønske slap Selskabet over Vanskeligheden denne Gang. Den 18. Februar 1772 blev Guldmedaille tilkendt ikke mindre end tre Besvarelser (Kar-



Prismedaillen. 1769. 1:1.

sten, Thillaye og Wilson), og man ser da ogsaa af Møntens Journal, at Hielmstjerne i April 1772 bestilte tre Guldmedailler<sup>1</sup>. Det første Stempel til Medaillens Revers maa ved Brugen være blevet ødelagt. I Mødet 11. Maj 1798 besluttede Selskabet, »at der skulde gøres et nyt Stempel af dets Præmie-Medaille, og Medailleur Janelli [Giannelli] anmodes at gøre Forslag ved Tegning dertil, og hvad det skulde koste, hvorom Selskabet ved Circulaire skulde underrettes.« Først to Aar senere, i Mødet 16. Maj 1800, findes følgende Beslutning herom: »En Tegning til en nye Revers af Selskabets Medaille med samme Emblem og Indskrift, som paa den gamle sønderbrudte, blev bifaldet at maatte af Herr Janelli udføres for den af ham forlangte Priis 200 R<sup>d</sup>.« Der gik endnu en lang Tid, inden Stemplet blev færdigt. Sekretæren, Th. Bugge, meddelte 15. November 1801, at han havde modtaget Stemplet, og samtidig anviste han Giannellis Regning paa 200 Rd for at have graveret et nyt Staalstempel »til Det Kongelige Videnskabes Academies første Guld-Præmie«.

I det kgl. Reskript af 5. Oktober 1774, hvorved Selskabet fik sine første egentlige Vedtægter, paalagdes det Selskabet af de tilstaaede kongelige Midler bl. a. »at bekoste de aarlige af Societetet tildømte Præmie-Medailler«. Den ulykkelige økonomiske Situation i de første Aar efter 1807 medførte bl. a., at Selskabet ikke blev i Stand til at tilvejebringe det tilstrækkelige Antal Guldmedailler til Belønning af Prisbesvarelser, og allerede i 1812 var man kommet i Restance for 2 Guldmedailler og 1 Sølvmedaille.

<sup>1</sup> Journ. 1772, 23. April Nr. 21, 1774, 7. Febr. Nr. 25.

Paa en til Frederik VI indsendt Ansøgning om Hjælp i denne Vanskelighed modtog Selskabet Svar af 30. Maj 1812 fra Finanskollegiet, i hvilket meddeltes, at Kongen under 21. Maj vilde have bevilget, »at Udgifterne for de Guldmedailler, som Vort Videnskabers Selskab aarligen udlover som Præmier for 3<sup>o</sup> Priisopgavers Besvarelse, maae, indtil videre, og forsaavidt de overstige 100 <sup>r</sup> d C: for hver Medaille, udredes af Vor Casse«.

De to første Gange, nogen fik tilkendt Guldmedaille uden at have besvaret en Prisopgave, var det som Belønning for opfundne Instrumenter, nemlig 1807 til Destillatør Peter Spendrup for et Alkoholometer og i 1840 til cand. polyt. E. B. Jerichau for en Varmemaalder (se Listen nedenfor S. 72). En saadan Anvendelse var ikke i Overensstemmelse med Vedtægterne.

Et Forslag til en speciel Anvendelse af Guldmedaillen fremsattes 17. December 1830 af Professor H. C. Schumacher, Altona, nemlig at Selskabet skulde lykønske Dr. Olbers<sup>1</sup> til hans 50-Aars Doktorjubilæum ved at forære ham dets Guldmedaille. Selskabet fandt det imidlertid betænkeligt at antage dette Forslag, da man dels havde undladt det ved tidligere lignende Anledninger og dels let kunde fornærme andre højtudmærkede Mænd ved at overse deres Jubilæum.

Først fra 1839 optoges en Bestemmelse i Vedtægterne om, at Præmien for Prisbesvarelser var Guldmedaillen. Paa Sekretæren, H. C. Ørsteds, Foranledning vedtog Selskabet 1. Maj 1846 i Tillæg til Vedtægterne en Beslutning om, at Guldmedaille kan tilkendes Forfatteren af en til Selskabet indsendt Afhandling, naar særlige Grunde taler derfor. Denne Bestemmelse udgik af Vedtægterne fra 1929, og i Stedet indsattes en Passus om, at Guldmedaille kunde tildeles for andre Arbejder end Prisbesvarelser. En saadan Tildeling er foretaget i nogle faa Tilfælde (se nedenfor).

I de seneste Aar (siden 1930) har der som Regel, som Belønning for Besvarelsen af en Guldmedailleopgave, været udsat en Pris bestaaende af Guldmedaille samt et Pengebeløb. I 1934 fremsattes i Selskabet et Forslag om, for Prisbesvarelser ikke mere at uddele Guldmedaillen, men kun Pengepræmie. Forslaget vakte nogen Modstand og blev derefter henlagt.

I Tidens Løb undergik Værdien af Guldmedaillen forskellige Ændringer. Fra Begyndelsen i 1768 ansattes Værdien til 100 Rdr. Fra 1809 forandredes Betegnelsen 100 Rd til 50 danske Ducater, med samme Værdi. I 1872, paa et Tidspunkt da Mønten for længere Tid var lukket paa Grund af Ombygning, lod Selskabet 5 Guldmedailler udføre andetsteds. Vægten af hver Medaille var c. 38 Ducater med en Guldværdi af 164 Rd. 3  $\frac{1}{2}$ , Finheden 23 $\frac{1}{2}$  Karat. Ved denne Lejlighed blev det bemærket i Regnskabet for 1873, at Guldmedaillen skulde have en Værdi af 160 Rd., »til denne Værdi udgives den og med dette Beløb indløses den«. Ved Afløsningen samme Aar sattes Værdien til 320 Kr., en Værdi der har holdt sig til de seneste Aar, hvor der er sket en stærk Værdiforringelse af Kronen i Forhold til Guldværdien. Den sidste i 1936 af den kgl. Mønt udførte Guldmedaille vejede c. 123 gr og havde en Værdi af c. 660 Kr.

<sup>1</sup> Olbers, H. W. H. (1758—1840), Astronom, opr. Læge i Bremen, disputerede 1780 med »De oculi mutationibus internis«.



# FORTEGNELSE OVER MODTAGERE AF SELSKABETS GULDMEDEILLE 1768–1942

## BELØNNING FOR PRISBESVARELSER

Fortegnelsen er ordnet kronologisk efter Tildelingsaar. De anførte Titler gælder for Tildelingsaaet. Det første Tal i Parentes angiver Prisopgavens Nummer i Fortegnelsen over Prisopgaver, hvortil ogsaa henvises vedrørende nærmere Detailler. Det andet Tal i Parentes henviser til Medlemsnummer i Fortegnelserne over inden- og udenlandske Medlemmer. »Prot.« = Forhandlingsprotokol.

- |   |  |
|---|--|
| 1769 (3) [KRATZENSTEIN, CHRISTIAN GOTTLIEB, Prof. i Fysik ved Univ. i Kbh.]? (34).      | 1781 (39) BLOCH, MARCUS ELIESER, Dr. med., praktiserende Læge i Berlin (27).                                     |
| 1770 (6) FRISI, PAOLO, Prof. i Matematik i Milano (5).                                  | 1782 (41) DE LALANDE, JOSEPH-JÉRÔME LE FRANÇOIS, Lektor i Matematik ved Collège de France i Paris (13).          |
| 1772 (11) WILSON, ALEXANDER, Dr. med., Prof. i Astronomi ved Univ. i Glasgow.           | 1782 (42) [LANDRIANI, MARSILIO, Prof. i Milano]?   |
| 1772 (12) KARSTEN, WENCESLAUS JOHANN GUSTAV, Prof. i Matematik ved Univ. i Bützow (10). | 1783 (45) VIBORG, ERIK NISSEN, Lektor ved Botanisk Have og den kgl. Veterinærskole i Kbh (87).                   |
| 1772 (12) THILLAYE, NICOLAS-NOËL-VINCENT, Mekanikus i Rouen.                            | 1784 (46) ÓLAFSSON, JÓN »den Yngre«, islandsk Oldtidsforsker og Filolog, Kbh.                                    |
| 1773 (15) MARSSON, JOHANN GABRIEL, Maitre de Mathématique ved Univ. i Strasbourg.       | 1784 (47) VON GEDDA, PETER NIKLAS, Baron, Stockholm (37).  |
| 1773 (16) STANHOPE, CHARLES, Viscount MAHON, Medlem af Royal Society i London, Paris.   | 1787 (64) VIBORG, ERIK NISSEN, Lektor ved Botanisk Have og den kgl. Veterinærskole i Kbh. (87).                  |
| 1775 (17) HAKEN, CHR. WILH., Præst i Pommern.   | 1789 (75) CHRISTIANI, WILHELM ERNST, Prof. i Historie ved Univ. i Kiel (84).                                     |
| 1776 (22) GERNER, HENRIK, Kaptajn, Fabrikmester paa Holmen i Kbh. (55).                 | 1789 (76) CAGNOLI, ANTONIO, Sekretær i Académie d'agriculture, commerce et arts, Astronom, Verona.               |
| 1776 (23) STIBOLT, ERNST WILHELM, Kaptajnløjtnant i Søetaten, Kbh. (62).                | 1796 (110) SPITTLER, LUDW. TIMOTH., Hofraad, Prof., Göttingen.   |
| 1776 (24) WENZEL, KARL FRIEDRICH, Dresden.  | 1796 (111) LA COUDRAYE, FRANÇOIS-CÉLESTIN DE LOYNES, Ridder, Løjtnant i Marinen, Lektor ved Søetaten, Kbh. (93). |
| 1779 (28) THOUVENEL, PIERRE, Læge, Montpellier.   | 1798 (136) VON FUSS, NICOLAUS, Prof. i Matematik ved den russiske Marine i St. Petersborg (35).                  |
| 1779 (30) BRANDER, GEORG FRIEDRICH, Mekanikus i Augsburg.                               |  |
| 1780 (32) CHRISTIANI, WILHELM ERNST, Prof. i Historie ved Univ. i Kiel (84).            | 1800 (154) FRANCKE, GEO. SAM., Rektor ved Skolen i Husum.  |
| 1781 (38) BERNOULLI, JEAN, Kgl. Astronom i Berlin (16).                                 | 1803 (185) SVABEDISSEN, DAVID THEODOR AUGUST, Prof. i Filosofi i Hanau.  |

- 1805 (202) MÜLLER, PETER ERASMUS, Prof. i Teologi ved Univ. i Kbh. (126).  
Se 1809: Hegner.
- 1806 (207) MØLLER, JENS, vikar. Konrektor ved Slagelse lærde Skole (132).
- 1806 (208) FRANCKE, GEO. SAM., Førstepræst i Sønderborg.
- 1807 (214) ÆE MELLO, MANUEL PEDRO, Prof. i Matematik ved Univ. i Coimbra.
- 1808 (234) SIMONSEN, LAURITZ SCHEBYE VEDDEL, Dr. med., Underbibliotekar ved Univ.bibl. i Kbh. (123).  
Prot. 11. Nov. 1808: Paa Forespørgsel modtoges Svar fra Møntdirektøren »at den Kongelige Mynt er i den Tilstand, at den ey kan udpræge Medailler; ved Efterspørgsel i Gaar har han desuden erklæret, at Mynten ey kom i Stand, ey eller kunde han bestemme, om han i tilkommende Aar kunde præge Medailler.« I den Anledning forespurgte Sekretæren, Th. Bugge, »om Stemplerne skulde sendes til Altona, hvilket vel formedelst Overfarten over Vandet, og de engelske Krydsere kunde være betænkeligt«. Efter den kgl. Resolution af 21. Maj 1812 bestiltes Medailler til Simonsen og Biran.
- 1809 (242) HEGNER, JOHANN CONRAD, Herrnhut.  
Prot. 10. Nov. 1809: »Secretairen berettede at ingen Medailler endnu kan slaaes paa Myndten«. At opfylde Forpligtelsen overfor Hegner »har ey kundet skeep paa anden Maade end efter Coursen i August Maaned at kiøbe den af Professor og Dr: i Theologien Hr. Rasmus Møller vundne Guld Medaille for 220 rdr 1 Mk 14 ß, hvor ved endda er sparet næsten 100 Rdr, da Coursen siden er blevet saa meget slettere«. P. E. Müller, der havde vundet Medaillen 1805, tog ved Salget det Forbehold »at kunne engang i Tiden erholde samme igien tilbage med tilhørende Kapsel imod at betale den med den til den Tid værende Cours«.
- 1811 (279) DE BIRAN, MAINE BERGERAC, Medl. af den lovgivende Forsamling, korresp. Medlem af Institut National i Paris.  
Se 1808: Simonsen. Biran faar sin Guldmedaille Marts 1816.
- 1812 (300) HANSTEEN, CHRISTOPHER, Lektor i Matematik ved Frederiksborg lærde Skole, senere i Christiania (119).  
Prot. 23. April 1813: »Hr. Lector Hansteen udbeder sig sin Medaille udleveret saa snart mueligt. Alle disse Medailler [til Simonsen, Biran og Hansteen] ere i September 1812 bestilte paa Myndten, og Stemplerne der afleverte; men uagtet flere Gange mundtliggen derom er erindret, er ingen Svar givet, og ingen Medailler færdige.«  
8. Jan. 1818 vedtoges det at slaa en Medaille til Hansteen; han modtog denne i Foraaret 1819.
- 1814 (328) SCHRADER, HEINRICH EDUARD SIEGFRIED, Prof. i Tübingen.  
Schrader faar »som fremmed« sin Guldmedaille i Marts 1816. Endnu i Oktober s. A. var Medaillen dog ikke modtaget af ham.
- 1815 (299) RASK, RASMUS KRISTIAN, Underbibliotekar ved Univ.bibl. i Kbh. (153).  
I Regnskabet under 21. Jan. 1817 læses: »For en Vexel stor Bco  $\frac{1}{2}$  240, til Betaling af den Professor Rasch skyldige Præmie à Cours 625: 500 Rbdlr«.
- 1818 (378) MAGNUSEN, FINN, tit. Prof., Oldgransker, Kbh. (166).  
Opgave foreslaet og Guldmedaille bekostet af Gehejmekonferensraad Johan v. Bülow til Sanderumgaard.
- 1823 (417) GAUSS, CARL FRIEDRICH, Hofraad, Prof. i Astronomi ved Univ. i Göttingen (94).
- 1823 (426) CARUS, KARL GUSTAV, Prof. ved det medicinske og kirurgiske Akademi i Dresden.
- 1824 (423) VELSCHOW, HANS MATHIAS, cand. theol., Kbh. (184).
- 1824 (430) FALLMERAYER, J. TH., Prof., Lands-hut.
- 1825 (438) SVABEDISSEN, DAVID THEODOR AUGUST, Hofraad, Prof. i Filosofi ved Univ. i Marburg.
- 1826 (437) DAUGAARD, JACOB BRØGGER, cand. theol., Adjunkt ved Sorø Akademi.  
Prot. 21. Dec. 1827: Selskabet besluttede efter Daugaards Ønske at afkøbe ham hans Medaille.



- 1831 (470) WILDA, WILHELM EDUARD, Dr. jur., Prof. i Jura ved Univ. i Halle.
- 1835 (504) BUSCH, AUGUST LUDWIG, Assistent ved Universitetsobservatoriet i Königsberg.
- 1837 (511) BARNEKOW, ADOLPH GOTHARD JOACHIM, Kammerjunker, Overauditor, Kbh. Guldmedaillen bekostedes af Prof. L. S. Vedel Simonsen.
- 1838 (541) STERN, MORIZ ABRAHAM, Privatdocent i Matematik ved Univ. i Göttingen.
- 1840 (548) NEUMANN, DR., Prof. ved Univ. i München, Konservator ved Statens kinesiske Samlinger.
- 1841 (523) CLAUSEN, THOMAS, Astronom, Altona.
- 1848 (615) ZIMMERMANN, ROBERT, Dr. med., Assist., Astronomisk Observatorium i Wien.
- 1850 (631) VORLÄNDER, FRANZ, DR., Prof. i Filosofi ved Univ. i Marburg.
- 1864 (729) HERTZSPRUNG, SEVERIN CARL LUDVIG, cand. mag., Assist. i Finansministeriet, Kbh.
- 1869 (754) HANSEN, CHR., cand. mag., Matematiker, Kbh.
- 1872 (770) STORM, GUSTAV, cand. philol., Kristiania (299).
- 1872 (772) WARMING, JOHANNES EUGENIUS BÜLOW, Dr. phil., Kbh. (251).
- 1874 (783) VOGEL, H. C., DR., Astronom, Sternwarte zu Bothkamp, Kiel.
- 1875 (789) SCHUBERT, HERMANN CÄSAR HANNIBAL, DR., Gymnasiallærer i Matematik i Hildesheim.
- 1882 (829) KROMAN, KRISTIAN FREDERIK VILHELM, Dr. phil., Kbh. (264).
- 1884 (841) GRAM, JØRGEN PEDERSEN, DR. phil., Kbh. (269).
- 1885 (848) SVEDSTRUP, AUGUST, cand. phil., Assist. i Sparekassen for København og Omegn, Kbh.
- 1885 (849) GOEBEL, KARL EBERHARDT, DR. phil., Prof. i Botanik, Rostock (387).
- 1889 (870) LEHMANN, ALFRED GEORG LUDVIG, Dr. phil., Kbh. (303).
- 1890 (875) SØRENSEN, SØREN, DR. phil., Kbh. (298).
- 1891 (882) VON HAERDTL, EDUARD FREIHERR, Dr. phil., Docent ved Univ. i Innsbruck.
- 1894 (899) BURRAU, CARL JENSEN, cand. mag. (med Assistance af Bankassistent N. P. Berthelsen), Kbh.
- 1896 (900) LEVINSSEN, GEORG MARIUS REYNALD, Inspector ved Zool. Museum i Kbh. (301).
- 1897 (914) BALDWIN, J. MARK, Prof., Princeton N. J.
- 1897 (916) PETERSEN, JULIUS CHRISTIAN, cand. polyt., Assist. ved Polytekn. Lærestalts kemiske Laboratorium i Kbh.
- 1899 (928) MEYER, KIRSTINE (f. BJERRUM), cand. mag., Kbh.
- 1900 (932) TUXEN, SØREN LUDVIG, DR. phil., Skolebestyrer i Kbh.
- 1901 (936) CHRISTENSEN, WILLIAM, DR. phil., Arkivsekretær i Rigsarkivet i Kbh.
- 1904 (955) RÆDER, HANS HENNING, DR. phil., Kbh. (366).
- 1906 (961) WINTHER, HANS CHRISTIAN, mag. scient., Assist. ved Universitetets kemiske Laboratorium i Kbh.
- 1906 (966) RAVN, JESPER PETER JOHANSEN, mag. scient., Assist. ved Mineralogisk Museum i Kbh. (376).
- 1907 (969) JØRGENSEN, ELLEN SOFIE RASMINE, cand. mag., Kbh.
- 1907 (970) HJELMSLEV, JOHANNES TROLLE, DR. phil., Prof. i Deskriptivgeometri ved Polytekn. Lærestalt i Kbh. (327).
- 1907 (971) PEDERSEN, PEDER OLUF, cand. polyt., Kbh. (341).
- 1907 (971) BOHR, NIELS HENRIK DAVID, stud. mag., Kbh. (340).
- 1910 (986) MØLLGAARD, HOLGER CHRISTIAN, stud. med., Kbh.

- 1912 (997) WATSON, GEORGE NEVILLE, Matematiker, Trinity College, Cambridge, Engl.
- 1913 (1002) VAN BIESBROECK, G. Astronome adjoint ved Observ. i Uccle, og TIBERGHIEU, ALB., Conservateur adjoint ved Bibl. Royale i Bruxelles. Forfatterne modtog Ækivalent for een Guldmedaille samt fik hver tildelt en Sølvmedaille.
- 1914 (1007) PETERSEN, JOHANNES BOYE, cand. mag., Kbh.
- 1915 (1014) WEBER, SOPHUS THEODORUS HOLST, cand. mag., Assist. ved Philips Glødelampefabrik i Eindhoven.
- 1918 (1027) HANSEN, CHRISTIAN, mag. scient., Matematiker, Kbh.
- 1920 (1038) ANDRESEN, K. L. GAD, cand. pharm., Kbh.
- 1921 (1043) GYLLENBERG, WALTER, Docent, Observatoriet i Lund.
- 1921 (1043) JANSSEN, CARL EMIL LUPLAU, mag. scient. og HAARH, G. E. H., Observator, Kbh. Forfatterne modtog een Guldmedaille.
- 1921 (1044) FAURHOLT, THEODOR CARL, cand. pharm., Assist. ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles kemiske Laboratorium i Kbh.
- 1926 (1064) RAYMOND, HARRY, og WILSON, RALPH E., Dudley Observatory, Albany N. Y. Forfatterne modtog een Guldmedaille.
- 1926 (1067) JØRGENSEN, JØRGEN, mag. art., Kbh.
- 1927 (1073) VAN DEN BOS, WILLEM HENDRIK, Dr., Observator ved Observ. i Leiden.
- 1930 (1076) SCHMIDT, SVEN CHRISTIAN, cand. pharm., Laboratorieforsøger ved Statens Serum Institut i Kbh.
- 1932 (1077) HALD, KRISTIAN, mag. art., Kbh.
- 1936 (1080) COLLINS jun., HENRY B., Assistant Curator, Division of Ethnology, U. S. National Museum, Smithsonian Institution, Washington D. C.

## BELØNNING FOR AFHANDLINGER, INSTRUMENTER OG LIGN.

Fortegnelsen er ordnet kronologisk efter Tildelingsaar. De anførte Titler gælder for Tildelingsaaet.

- 1807, 20. Marts. SPENDRUP, PETER, Destillator, Kbh.  
*Indretning af et Alkoholometer.*  
 »Beskrivelse over et Alkoholometer eller en nyere Brændeviinsprøver indrettet af Peter Spendrup og belønnet af det Kongelige danske Videnskabs Selskab med dets Guldmedaille. Kbh. 1809.« (Med 1 Kobbervælg).  
 — Jvfr. E. A. Scharling: »Undersøgelser og Prøver, foretagne ved forskellige Alkoholometre.« Oversigt 1845. Nr. 3—4. S. 41—52.
- 1840, 14. Febr. JERICHAU, ERNST BERNHARD, cand. polyt., Kbh.  
*Redskab til Maaling af Varmen og Legeomernes Udvidelse ved Varmen ved Anvendelsen af de Newton'ske Farveringe.*  
 Prot. 14. Febr. 1840: »Opfindelsen fandtes Selskabets Opmærksomhed særdeles værdig, og Afhandlingen derover værdig til at optages i Selsk. Skrifter. I Betragtning af at Jerichau har leveret flere andre fortjenstlige Arbejder til Selskabet, besluttede man at belønne ham med Selskabets Guldmedaille, og at anbefale ham til Hs Majestæt Kongen, som Selskabets Præsæs.«
- Jerichau havde allerede i 1825 modtaget Selskabets Sølvmedaille. I Februar 1840 modtog han 160 Rbd. efter eget Ønske i Stedet for Guldmedaillen. Afhandlingen udkom ikke i Selskabets Skrifter, jvfr. Résumé i Overs. 1840. 21—22. Afhandlingen: »De Newtonske Farveringe og to nye Instrumenter« er trykt i: Forhandl. ved de skandinaviske Naturforskere's andet Møde, der holdtes i Kbh. 3.—9. Juli 1840. 1841, S. 234—41.



- 1846, 27. Nov. IBSEN, IB PEDERSEN, Regimentskirurg, Kbh.  
*Afhandling »Anatomisk Undersøgelse over Ørets Labyrinth«.*  
 Prot. 27. Nov. 1846: »[Comiteen] anbefaler høiligt dette Arbeide, som værdigt at optages i Selskabets Skrifter. Man foreslaaer at belønne den med Selskabets Guldmedaille. Comiteen underhandler med Forfatteren om nogle Forandringer i Afhandlingen.«  
 I Anledning af en polemisk Piece af Prof. Rud. Bergh 1869, rettet mod Selskabet (se Overs. 1869 S. 104—105 og 203—215) gav Sekretæren, Jap. Steenstrup, bl. a. følgende Oplysning (Overs. S. 211): »Til den foreslaaede Belønning [Guldmedaille] er hidtil ingen anden end Professor I. Ibsen bleven indstillet for Arbeider, indsendte til Optagelse i Selskabets Skrifter, og i dette Tilfælde var den et saa meget stærkere Beviis paa det høie Værd, Comiteen tillagde de Ibsenske Undersøgelser.« Manuskriptet tilbagesendes til Forfatteren for nogle Ændringer, men blev aldrig igen indsendt til Selskabet. Betænkningen blev derfor ikke vedtaget, og *Guldmedaillen ikke uddelt.*  
 Afhandlingen »Anatomiske Undersøgelser over Ørets Labyrinth. Af I. Ibsen. Afsluttet af Forfatteren i 1846. Nu udgivet paa Carlsbergfondets Bekostning ved Dr. P. L. Panum«, Kbh. 1881. Forfatteren †1862.
- 1872, 7. Juni. TOPSØE, HALDOR FREDERIK AXEL, Dr. phil. (250), og CHRISTIANSEN, CHRISTIAN, cand. mag., Kbh. (240).  
*Afhandling »Krystallografisk-optiske Undersøgelser, med særligt Hensyn til isomorfe Stoffer«.*  
 En Guldmedaille tildeltes hver af Forfatterne.
- Afh. trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 5. IX. 9. 1873. 623—770.
- 1875, 26. Febr. LA COUR, POUL, Underbestyrer ved Meteorol. Institut i Kbh.  
*Nye Telegrafapparater.*
- 1885, 15. Maj. THOMSEN, THOMAS GOTTFRIED, cand. polyt., Kbh.  
*Anerkendelse af videnskabelig Virksomhed, i Tilknytning til Optagelse af Afhandlingen »Undersøgelser over Ligevægtsforhold i vandige Opløsninger II«.*  
 Afhandlingen trykt i Overs. 1885, Nr. 2, 49—84.
- 1902, 10. Jan. THORODDSEN, THORVALDUR, Dr. phil., Kbh. (320).  
*Geologisk Kort over Island.*
- 1907, 22. Febr. POULSEN, VALDEMAR, Ingeniør, Kbh. (332).  
*Paavisning af Frembringelse af kontinuerlige og intensive elektriske Svingninger med stort Svingningstal.*
- 1908, 6. Marts. HOLM, VIGGO, Kantor, Nykøbing F.  
*Medvirkning ved Udgivelse og Afslutning af Espersen's Bornholmske Ordbog.*
- 1914, 27. Nov. BJERRUM, NIELS JANNIKSEN, Dr. phil., Kbh. (335).  
*Afhandling »Studier over Kromirhoda-nider«.*  
 Afhandlingen trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 7. XII. 4. 1915. 147—218.
- 1915, 26. Marts. FEILBERG, HENNING FREDERIK, Dr. phil., Pastor emer., Askov.  
*Værket »Bidrag til en Ordbog over jyske Almuesmaal I—IV (1886—1914)«.*

## SØLVMEDAILLEN

Foruden Guldmedaillen har Selskabet ogsaa uddelt en Sølvmedaille af samme Udseende og Størrelse som Guldmedaillen. Første Gang Sølvmedaillen nævnes, er i et Møde 2. Marts 1781, hvor det besluttedes at give en Prisbesvarelse (af J. A. E. Goeze) »et accessit af Selskabets medaille præget i Sølv«. En fast Bestemmelse om Anvendelsen af Sølvmedaillen nævnes tidligst i Vedtægterne fra 1796 Art. 6, hvor det omtales, at Afhandlinger af lærde udenfor Selskabet kan optages: ». . . naar de af vedkom-

mende Classe ere befundne passende til at kunne indrykkes iblandt Selskabets Skrifter, omsendes de til Gjennemlæsning af de øvrige Selskabets Medlemmer, og Forfatteren tilstilles Selskabets Priis Medaille i Sølv til et Agtelses Tegn.« I 50 Aar uddeltes derefter et stort Antal Sølvmedailler, men kun naar en Forfatter uden for Selskabet første Gang fik optaget et Arbejde, en Begrænsning, som optoges i Vedtægterne fra 1839. Ved et Tillæg til disse Vedtægter besluttede Selskabet i et Møde 1. Maj 1846 paa H. C. Ørsteds Foranledning at ophæve Bestemmelsen om en lovbundet Uddeling af Sølvmedaillen, og i Stedet for, som ogsaa med Guldmedaillen (se ovenfor), kun at uddele den, naar særdeles Grunde taler derfor. Den væsentligste Belønning for Forfatteren maatte ifølge Ørsteds Forslag være Optagelsen i Publikationerne eller den billigende Dom. Ørsteds Forslag ledsagedes af følgende Motivering: »I faa eller ingen andre Selskaber have den Vedtægt, at den Ære, Forfatteren nyder, ved at hans Afhandling optages i dets Skrifter, tillige ledsages af en Belønning. Det kan tit hænde, og er hændet hos os, at Indholdet af en Meddelelse er saadant, at man ret meget kunde ønske at bevare det for Efterverdenen i Selskabets Skrifter, og at dog Forfatterfortjenesten ikke er saa stor, at man gjerne vilde udmærke den med en Medaille. Men kan man under den nærværende Vedtægt fristes til at forkaste, hvad man ellers vilde antage, kan man ogsaa omvendt fristes til at give Medaillen til et Arbejde, som synes for godt til at forkastes, endskjøndt man ikke med fuld Overbeviisning kan anbefale det til Medaillen. Det er efter min Mening en Feil ved den bestaaende Vedtægt, at Spørgsmaalet ikkun bliver om Antagelse eller Forkastelse, under Omstændigheder, hvor man, naar man havde større Frihed, kunde tildele meget ulige Grader af Bifald, alt efter Sagens virkelige Forhold. Vel kan man herimod indvende, at man jo kan ledsage den Dom, hvormed man erklærer, at Afhandlingen ikke kan optages, med de Bifaldsytringer, som Arbejdet fortjener; men, som Sagerne nu staae, vilde dette kun tage sig ud som givet for at mildne Forkastelsen; naar derimod Dommen faaer en friere Form, vil hvert Udtryk tages for det, det er.«

Efter denne Vedtægtsændring indskrænkedes Uddelingen af Sølvmedaillen meget betydeligt. Ligesom for Guldmedaillens Vedkommende udgik Bestemmelsen om Anvendelsen af Sølvmedaillen i Tilknytning til Publikationers Optagelse helt af Vedtægterne fra 1929, og den nye Formulering lød kun paa, at Sølvmedaille kan tildeles for andre Arbejder end Prisbesvarelser.

Af de for indsendte Afhandlinger uddelte Sølvmedailler er 61 givet for naturvidenskabelige Arbejder og kun 7 for Arbejder af historisk-filosofisk Karakter.

Spørgsmaalet om Belønning af en Prisbesvarelse med Sølvmedaille var ikke afgjort ved nogen Beslutning. Som allerede nævnt blev den første Sølvmedaille givet som et Accessit i 1781. Først saa sent som i 1867 blev Spørgsmaalet aktuelt, idet Udvalget til Bedømmelse af en Besvarelse af en for Guldmedaillen udsat matematisk Prisopgave stillede Forslag om en Belønning bestaaende af Sølvmedaille og 100 Rd. I den Anledning gav Sekretæren, Japet. Steenstrup, i Mødet 8. Februar 1867 følgende historiske Oplysninger (efter Protokollen): »Om end Selskabet i en lang Aarrække ikke synes at have uddelt Sølv-Medaillen som Accessit, men derimod en Pengesum,



kunde der dog ingen Tvivl være om, at den af Selskabet oprindeligen har været betragtet som og uddelt som et Accessit, eller en Præmie no. 2, da man f. Ex. som saadant seer den uddelt for den ene af de i Videnskabens Historie bekendte Concurrency-Afhandlinger om Indvoldsormenes Oprindelse (Blochs og Gözes). I Protocolen 2. Marts 1781 hedder det efter Tilkjendelsen af Guldmedaillen til den første Afhandling (af Bloch): »Derpaa besluttede Selskabet at give den anden tyske Afhandling med Devise »sic in rerum naturae nihil incredibile« et accessit af Selskabets Medaille, præget i Sølv, som tilligemed den første skal trykkes. Ved den forseglede Seddels Aabning blev befundet, at dens Forfatter var . . . Goeze.« I Gazette de la Haye, Organet for Selskabets Bekjendtgjørelse for Udlandet i den Tid, hedder d. 6. Juli 1781: »Mr. Goeze obtint la même medaille en argent, comme une marque de l'éstime et de l'approbation de la dite Société.« Dette var første Gang Selskabet uddelte Accessit. Da Prisopgaver først udsattes for Aaret 1768 og da desværre Selskabet mangler sin førte Forhandlingsprotocol for de nærmeste Aar, nemlig fra 16. Novemb. 1770 til 10. Februar 1775, kunde Secretæren for Øieblikket ikke oplyse, hvorvidt der i dette første Tidsrum er ført Forhandling om Sølvmedaillens egentlige Bestemmelse. Først i Vedtægterne f. 1796 (Molb. Hist. S. 583) Art. 6 bestemmes den at skulle gives for indsendte Skrifter, kjendte værdige til at optages blandt Selskabet.« En Afstemning i Selskabet 1867 gav til Resultat, at Vedtægterne ikke kunde tillade Sølvmedaillens Anvendelse som Accessit.

I et enkelt Tilfælde vides det, at Sølvmedailler efter Anmodning tildeltes to udenlandske Forskere, der sammen havde vundet een Guldmedaille for en Prisbesvarelse, men af praktiske Grunde ønskede Guldmedaillens Værdi udbetalt (se under Guldmedaille 1913: van Biesbroeck & Tiberghien).

I de pengefattige Aar efter 1813 var ogsaa Selskabet i Pengeforlegenhed og stod tilmed i Gæld til flere Forfattere, som ikke havde modtaget deres Medailler for indleverede Afhandlinger. En Kommission, der havde det Hverv at varetage Selskabets Interesser ved Opgørelsen af den i 1815 afdøde Sekretær Th. Bugges Dødsbo, indstillede da til Selskabet, at en Del forskellige Sølvmedailler, der kun udgjorde »en død Skat« for Selskabet, benyttedes til Prægning af 16 Prismedailler i Sølv. Efter Kassereren, Schmidt-Phiseldecks Forslag vedtog Selskabet 5. Januar 1816 kun at lade slaa 8 Sølvmedailler i Øjeblikket og at afvente en fordelagtigere Kurs for Udmøntningen af de øvrige. Udmøntningen af de 8 Medailler blev derefter straks foretaget, og Medaillerne uddelt til dem, der tidligere havde faaet Løfte om Tildeling deraf.

Den almindelige Uddeling af Sølvmedaillen begyndte i 1804. Paa det Tidspunkt udprægede den ggl. Mønt 6 Sølvmedailler à 6 Lod à 88  $\beta$  = 33 Rdr. for Sølv, hvortil kom Prægning 1 Rdr. 48  $\beta$ , altsaa omtrent 5  $\frac{1}{2}$  Rdr. for hver Medaille. I 1822 kostede en Sølvmedaille c. 9 Rbd. Efter Møntafløsningen maatte Selskabet betale c. Kr. 14.50 for hver Medaille, medens dens regnskabsmæssige Værdi ansattes til Kr. 12.50. De sidste i 1913 prægede 3 Sølvmedailler vejede hver c. 82 gr og kostede c. 13 Kr. Stykket.

FORTEGNELSE OVER  
MODTAGERE AF SELSKABETS SØLVMEDAILLE  
1781—1942

BELØNNING FOR PRISBESVARELSER

1781 (Opg. Nr. 55). GOEZE, JOHANN AUGUST EPHRAIM, Præst i Quedlinburg.  
Jvfr. Tekst foran S. 73 ff.

BELØNNING FOR AFHANDLINGER, INSTRUMENTER OG LIGN.

Fortegnelsen er ordnet kronologisk efter Tildelingsaar. De anførte Titler gælder for Tildelingsaaet.

- 1804, 19. Maj. KAHRS, CASPAR, Renteskriver i Rentekammeret, Kbh.  
*Afhandling »Geotrigonometrisk Afhandling om at optage Kart over en Søkyst fra een Station, med Anvendelse deraf paa militaire Opmaalinger over Vandet«.*  
Afhandlingen, der er betegnet som et Prisskrift, er trykt i Skrifter 3. III. 2. 1805. 145—178.
- 1804, 7. Dec. JÜRGENSEN, URBAN (sen.), Urmager i Kbh. (134).  
*Afhandling om Maaden, hvorpaa Urffjedre forfærdiges ved Hjælp af Maskine og hærdes.*  
Prot. 7. Dec. 1804. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Skrifter, men den udkom for Statens Regning med Titel: »Regler for Tidens nøiagtige Afmaaling ved Uhre«, Kbh. 1804; udg. paa Fransk, smsteds. 1805.
- 1805, 5. April. OHLSEN, OLE, Premierløjtnant.  
*Afhandling »Om Vandspringene Geiser og Strok i Island«.*  
Trykt i Skrifter 3. IV. 1. 1807. 233—246.
- 1805, 1. Nov. RIES, GEORG WILHELM OTTO, Generaladjutant.  
*Afhandling om et af ham opfundet Instrument Topognomon.*  
Prot. 1. Nov. 1805: Afhandlingen vedtoges indført i Selskabets Skrifter, men findes ikke trykt der. — »Aftegning og Beskrivelse over det af ham opfundne og til Vidensk. Selskab 1803 indsendte Instrument »Topognom« (belønnet 1804 med Selskabets Medaille)« i Nyt Magazin for Kunstnere og Haandværkere Bd. VI. 1842. Nr. 57—58.
- 1806, 19. Dec. BADEN, GUSTAV LUDVIG, Vice-landsdommer, Herredsfoged paa Nordfyn.  
*Afhandling om Hesteskoens Ælde og Brug i Norden.*  
Prot. 19. Dec. 1806: »Afhandling sendes Forfatteren tilbage; og indstilles til ham selv om han ikke ved dens Trykning maatte finde forgot at rette Orthographien og Stiilen samt at udelade nogle Digresioner, som synes ikke at vedkomme Hoved Sagen, da kunde Afhandling vente at blive indført i Selskabets Skrifter.« Afhandlingen blev ikke trykt i Selskabets Publikationer. — »Undersøgelse om Hesteskoens Alder i Norden, især Danmark og Norge« i Veterinairselskabets Skrifter 1. 1808. 1—50, og i hans Afhandling i Fædrelandets Cultur- Stats- Kirke og Litterair-Historie 3. 1822. 289—342.
- 1807, 9. Jan. FRECHLAND, JENS, Præst.  
*L. I. Moderatus Columella, Om Landoekonomi, oversat og oplyst med theoretiske og praktiske Anmærkninger. 1. Del. Kbh. 1806.*
- 1807, 1. Maj. WERLAUFF, ERICH CHRISTIAN, Bibliotekssekretær ved det kgl. Bibliotek i Kbh. (145).  
*Afhandling »Historiske Efterretninger om Hestekiøds Brug til Menneskeføde i Norden i ældre og nyere Tider«.*  
Trykt i Skrifter 3. IV. 2. 1807. 153—168.



- 1807, 4. Dec. KREBS, CARL FERD. WILH., Digeledningsfører i Holsten.  
*Afhandling »Almindelige Metoder, at forvandle divergerende Rækker til convergerende«.*  
Prot. 4. Dec. 1807: Afhandlingen vedtoges indført i Selskabets Skrifter, men findes ikke trykt der. Manuskriptet beror i Selskabets Arkiv.
- 1808, 12. Febr. MYNSTER, OLE HIERONYMUS, Dr. med., Prof. i Medicin ved Univ. i Kbh. (119).  
*Afhandling »Microelectrometriske Undersøgelser«.*  
Trykt i Skrifter 3. V. 1. 1810. 71—98.
- 1808, 12. Febr. ØRSTED, HANS CHRISTIAN, Dr. phil., Prof. i Fysik ved Univ. i Kbh. (121).  
*Afhandling »Forsøg over Klangfigurerne«.*  
Trykt i Skrifter 3. V. 2. 1810. 31—64.
- 1809, 17. Marts. SIMONSEN, LAURITZ SCHEBYE VEDEL, Dr. med., Historiker (123).  
*Afhandling »Udsigt over vort Nordens ældste Historie«.*  
Prot. 17. Marts 1809. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke trykt der. Trykt i »Udsigt over Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder«, Kbh. 1813 ff.
- 1809, 25. Maj. BUGGE, MATTHIAS, Observator og første Kalkulator ved Astronomisk Observatorium i Kbh.  
*Afhandling »Bemærkninger om de nye Planeter Ceres, Pallas, Juno og Vesta, anstillede paa det Kongelige Astronomiske Observatorium i Kjøbenhavn«.*  
Trykt i Skrifter 3. V. 2. 1810. 253—303.
- 1810, 9. Febr. WEILBACH, JOHAN PHILIP (†1836), Kompasmager i Kbh.  
*Indretning af Kompasser.*
- 1810, 16. Marts. KRAMER, JOHAN HERMANN, Kaptajn ved danske Livregiment, Vandbygningsinspektør i Norge (124).  
*Afhandling »Forsøg til en Theorie af Krumtappen og en Forbedring som derved kan anbringes«.*  
Kramer blev ved denne Lejlighed foreslaaet og 13. April 1810 valgt til indenlandsk Medlem, medens den præmierede Afhandling modtoges som Receptionsarbejde. Trykt i Skrifter 3. VI. 1. 1818. 17—56.
- 1811, 18. Jan. JACOBSON, LUDVIG LEVIN, Reservekirurg, fh. Lektor i Kemi ved den kgl. Veterinærskole i Kbh.  
*Afhandling om Anatomisk Beskrivelse af et hidtil ubekendt Afsondringsorgan i Næsen.*  
Sølvmedaillen bestilles Juni 1812, efter Modtagelsen af den kgl. Resolution af 21. Maj 1812 (jvfr. S. 68). — Prot. 18. Jan. 1811. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der. — Trykt i Veterinairselskabets Skrifter. 2. 1813. 209—46; tillige i Annal. du Mus. d'hist. nat. 18. 1811. 412—24: Rapport fait à l'Inst. par G. Cuvier.
- 1811, 21. Juni. VIBORG, CARL, Lektor ved den kgl. Veterinærskole i Kbh.  
*Afhandling om Beskrivelse af et besynderligt Misfoster.*  
Sølvmedaillen modtoges først i Febr. 1816. Kvittering fra Prof. E. N. Viborg paa Lektor Carl Viborgs Vegne foreligger i Arkivet. I Maj 1834 fik C. Viborg efter Ønske bevilget en anden Sølvmedaille, idet han ikke mente at have modtaget den i 1811 vundne. Prot. 21. Juni 1811. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der.
- 1812, 4. Dec. SPARREVOGN, ANDERS CHRISTIAN, Urmagermester i Kbh.  
*Forbedring af det af ham opfundne Logur.*  
Sølvmedaillen modtoges i Nov. 1816.
- 1813, 18. Juni. MOLBECH, CHRISTIAN, Bibliotekssekretær ved det kgl. Bibliotek i Kbh. (163).  
*»Dansk Haand-Ordbog til Retskrivnings og Sprogriktigheds Fremme med Grundtræk af den danske Retskrivningslære«, Kbh. 1813.*  
Sølvmedaillen modtoges i Nov. 1816.
- 1814, 4. Febr. RASMUSSEN, JENS LASSEN, Dr. phil., Lektor i østerlandske Sprog ved Univ. i Kbh.

- Afhandling »Om Arabernes og Persernes Bekiendtskab og Handel i Middelalderen med Rusland og Skandinavien«.*  
Prot. 4. Febr. 1814. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men tryktes i »Athene« II. 1814. (jvfr. Overs. 1813—1815. 17—19). Sølvmedaillen modtoges i Maj 1816.
- 1814, 5. Aug. POSSELT, JOHANNES FRIEDRICH, stud. mat., Holsten.  
*To Afhandlinger (paa Latin) <sup>1)</sup> om Theorien af Æquinoctiernes Præcession og <sup>2)</sup> om Bestemmelsen og Udregningen af Banerne for Himmelleger, hvis Ellipser er meget eccentricke.*  
Der foreligger en udateret Kvittering for Medaillen fra Posselt, formodentlig fra 1816.  
Prot. 5. Aug. 1814: Begge Afhandlinger vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der.
- 1815, 30. Juni. LEHMANN, JOHANN GEORG CHRISTIAN, Dr. med. & phil.  
*Afhandling »Beskrivelse af Planteslægten Primula«.*  
Prot. 30. Juni 1815: Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der.  
I Maj 1817 modtog Selskabet et Eksempplar af den trykte »Monographia generis primularum« Lips. 1817. 4. Det danske Manuskript beror i Selskabets Arkiv. Sølvmedaillen modtoges i April 1817.
- 1818, 27. Febr. LYNGBYE, HANS CHRISTIAN, cand. theol (158).  
*Afhandling »Om Grindfangsten paa Færøerne, tilligemed Bidrag til Grindens Naturhistorie«.*  
Prot. 27. Febr. 1818: Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der (jvfr. Overs. 1817—1818. 16—18). Trykt i »Tidsskrift for Naturvidenskaberne« IV. Kbh. 1825. Manuskript beror i Selskabets Arkiv. Sølvmedaillen modtoges i Juni 1818.
- 1819, 9. Juli. VON SCHMIDTEN, HENRIK GERNER, Løjtnant (155).  
*Afhandling »Bidrag til Differentialæquationernes Theorie«.*  
Prot. 9. Juli 1819: Selskabet bevilgede indtil 200 Rbd. til Hjælp til Trykning paa Fransk. — Prot. 3. Dec. 1819: »Lieut. v. Schmidten tilsender Selskabet sit Skrift Recherches sur le calcul intégral aux équations linéaires, [Copenh. 1819], hvilket af Selskabet er bleven billiget, og hvis Tryk af samme er bleven understøttet.« — Overs. 1818—1819. 6—7: »Efter Forfatterens Ønske tilstedede Selskabet at Bekjendtgjørelsen maatte skee i det franske Sprog. Skriftet er allerede udkommen under Titel, Théorie des équations linéaires.« — Der synes at være nogen Uoverensstemmelse mellem Molbech S. 463 m. Anm. 374 og H. C. Ørstedes »Antegnelser til Selskabets Historie«. — Dansk Manuskript med Tillæg beror i Selskabets Arkiv.
- 1822, 8. Marts. ESTRUP, HECTOR FREDERIK JANSON, Dr. phil. (168).  
*Afhandling om Ægtheden af Sanchuniatons Fragmenter.*  
Trykt: »Historisk-kritiske Undersøgelser angaaende Fragmenterne af Sanchoniaton og Carthago's Statsforfatning efter Aristoteles's πολιτικῶν I. II. c. II.« Indbydelsesskrift. Kbh. 1823. 4.
- 1822, 12. April. GARTNER, HERMAN TRESCHOW, Dr. med.  
*Afhandling »Anatomisk Beskrivelse over et ved nogle Dyr-Arters Uterus undersøgt glanduløst Organ«.*  
Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. I. 1824. 277—316.
- 1822, 14. Juni. ZEISE, WILLIAM CHRISTOPHER, Dr. phil. (152).  
*Afhandling »Om Svovelkulstoffets Forbindelser med Æskene (Alkalierne)«.*  
Prot. 14. Juni 1822: Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der (jvfr. Overs. 1821—1822, 12—13). — »En ny Klasse af Svovelforbindelser, opdagede« i Tidsskr. f. Naturvidenskaberne 1. 1822. 265—268.
- 1824, 4. Juni. OUTZEN, NICOLAUS, Sognepræst i Breklum.  
*Afhandling »Undersøgelser om Slesvigs Antikviteter og Danevirke«.*  
Trykt: »Untersuchungen über die denkwürdigsten Alterthümer Schlesiens und des Dannewerks«. Altona 1826.



- 1824, 15. Okt. FORCHHAMMER, JOHAN GEORG, Dr. phil., Lektor i Kemi og Mineralogi ved Univ. i Kbh. (154).  
*Afhandling »Om Færøernes geognostiske Beskaffenhed«.*  
Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. II. 1826. 159—208.
- 1825, 7. Jan. BOURDET, CHARLES-LOUIS, le chevalier de la Nièvre, Paris.  
*Afhandling om fossile Skildpadder.*
- 1825, 4. Febr. NOLTE, ERNST FERD., Dr. med., Ratzeburg.  
*Afhandling »Botaniske Bemærkninger om Stratiotes og Sagittaria«.*  
Trykt: »Botanische Bemerkungen über Stratiotes und Sagittaria«, Kph. 1825.
- 1825, 3. Juni. JERICHAU, ERNST BERNHARD, exam. jur.  
*Afhandling »Forsøg over Orgelpibers Indflydelse paa hinandens Toner ved indbyrdes Nærmelse«.*  
Prot. 3. Juni 1825. Afhandlingen vedtoges trykt i Selskabets Publikationer, men findes ikke der (jvfr. Overs. 1824—1825, 24—25).
- 1828, 4. Jan. FABER, FRIDERICH († 1828, 9. Marts), Auditør i Horsens.  
*Afhandling »Efterretning om en naturhistorisk Reise i Jylland«.*  
Prot. 4. Jan. 1828. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der. — »Kort Efterretning om en zoologisk Rejse til det nordligste Jylland i Sommeren 1827« i Tidsskr. f. Naturvidenskaberne 5. 1828. 243—56.
- 1830, 2. April. WESTERGAARD, CHRISTEN, Fiskeriudreder i Nibe.  
*Afhandling om Fiskerierne i Limfjorden.*  
Prot. 2. April 1830: »Afhandlingen deponeres i det kgl. naturhistoriske Musæum.«
- 1830, 9. Juli. JÜRGENSEN, CHRISTIAN, cand. jur., Kbh. (174).  
*Afhandling »Remarques sur les solutions particulières des équations différentielles aux différences ordinaires à deux variables du premier et du second ordre«.*  
Trykt paa Dansk i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. V. 1832. 107—140: »Bemærkninger med Hensyn til den geometriske Fremstilling af Læren om Differentialligningers særdeles Oplosninger.«
- 1832, 11. Maj. STEIN, SOPHUS AUGUST VILHELM, Bataillonskirurg, Kbh.  
*Tabulae anatomicae præcipuarum humani corporis regionum, 1. Hefte. Haun., 1831.*
- 1832, 13. Juli. BENDZ, HENRIK CARL BANG, Reservekirurg ved St. Hans Hospital (179).  
*Afhandling om Havesneglens Anatomi.*  
Prot. 13. Juli 1832. Medaillen blev givet som en Opmuntring til fortsatte anatomiske Bestræbelser.
- 1835, 12. Juni. DE CONINCK, LOUIS, Kaptajn i Søetaten.  
*Afhandling »Om Clinometret og dets Nytte«.*  
Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. VII. 1838. 211—220. Medaillen tildeltes først, da Afhandlingen var trykfærdig, Mødet 15. Juli 1836.
- 1836, 17. Juni. PINGEL, CHRISTIAN, Dr. phil., mineralogisk Assist. ved Naturhist. Museum i Kbh. (189).  
*Afhandling »Om den, af Porphyrgange gjennembrudte, røde Sandsten i det sydlige Grønland«.*  
Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. X. 1843. 299—317 (jvfr. Overs. 1835—1836. 28—30).
- 1836, 17. Juni. OLUFSEN, LUDVIG († 1864), Underbibliotekar ved det Classenske Bibliotek i Kbh.  
*Afhandling »Oversigt over Epidotens Krystalformer«.*  
Prot. 17. Juni 1836. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der (jvfr. Overs. 1835—1836. 30—31).
- 1837, 16. Juni. KRØYER, HENRIK NICOLAJ, Zoolog (180).  
*Afhandling »Grønlands Amfipoder«.*  
Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. VII. 1838. 229—326.

- 1839, 8. Marts. BROAGER, PEDER DORPH, cand. phil. & polyt., Adjunkt i Roskilde.  
*Afhandling »Forsøg til en elementair Fremstilling af de periodiske Kjædebrøkers Egenskaber«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. VIII. 1841. 145—170.
- 1841, 16. April. HOLBØLL, CARL PETER, Kaptajnløjtnant, Kgl. Inspektør for Sydgrønland.  
*Afhandling »Ornithologiske Bidrag til Grønlands Fauna«.*  
 Prot. 16. April 1841. Afhandlingen vedtoges optaget i Selskabets Publikationer, men findes ikke der. — Trykt i Krøyers Naturhist. Tidsskr. 4. 1842—43. 361—457, ogsaa som Særtryk.
- 1841, 28. Maj. ØRSTED, ANDERS SANDØE, Student, Lærer i Naturhistorie ved Borgerdydsskolen og Metropolitanskolen, Kbh., Botaniker (226).  
*Afhandling »Om grønlandske Annelider«.*  
 Prot. 28. Maj 1841: Det vedtoges at optage en Del af Afhandlingen i Selskabets Publikationer. Afh. »Grønlands Annulata Dorsibranchiata« trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. X. 1843. 153—216.
- 1842, 29. April. SCHARLING, EDVARD AUGUST, Lektor i Kemi ved Univ. og Polytekn. Lærestanstalt i Kbh. (191).  
*Afhandling »Undersøgelser over Urin«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. X. 1843. 281—298 (jvfr. Overs. 1842. Nr. 2. 22—24).
- 1842, 13. Maj. VON SCHUMACHER, C. A., Løjtnant.  
*Instrument til at tælle Svingninger af en tonende Streng.*  
 Instrumentet var modtaget af Selskabet April 1836 og afgivet til Bedømmelse af et Udvalg. Medaillen tildeltes som Opmuntring (jvfr. Overs. 1842. Nr. 5. 65—66).
- 1842, 17. Juni. REINHARDT, JOHANNES THEODOR, cand. phil., Zoolog (209).  
*Afhandling »Beskrivelse af nogle nye Slangearter«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. X. 1843. 233—279.
- 1845, 11. Juli. REINHARDT, JOHANNES THEODOR, cand. phil. (209) og PROSCH, FERDINAND VICTOR ALPHONS, cand. med., Prosektor ved Univ. zootomiske Museum.  
*Afhandling »Om Sciadephorus Mülleri (Eschr.)«.*  
 Prot. 11. Juli 1845: Hver af Forfatterne modtog Medaille, selv om dette for Reinhardts Vedkommende stred mod Vedt. § 19, idet han allerede 1842 havde modtaget Sølvmedaillen. H. Krøyer afgav ved Bedømmelsen Særvotum vedr. dette Spørgsmaal. Afhandlingen trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 4. XII. 1846. 185—224.
- 1845, 7. Nov. SIMESSEN, RASMUS JOHANNES, Rektor ved Helsingør videnskabelige Realskole.  
*Afhandling »Om den nøiagtige Bestemmelse af Hovedets Størrelse og Form«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 5. I. 1846. 1—10.
- 1846, 29. Maj. HOLTEN, CARL VALENTIN, cand. polyt., Kbh. (217).  
*Undersøgelse om Ebbe og Flod ved Bandholm.*  
 Jvfr. Overs. 1846. Nr. 4 & 5. 86—88.
- 1863, 12. Juni. JOHNSTRUP, JOHANNES FREDERIK, Overlærer i Sorø (222).  
*Afhandling »Faxekalkens Dannelse og senere undergaaede Forandringer«.*  
 Sekretæren, Forchhammer, maa have glemt at aflevere Medaillen. I Prot. for Mødet 22. Marts 1867 omtales, at der blandt de til Kassekommissionen fra Forchhammers Bo afgivne Sølvmedailler »ogsaa befandt det Exemplar, som Selskabet havde tilkendt Prof. Johnstrup for hans Afhandling om Faxøkalken og som den afdøde Secretær havde forglemt at fremsende ham — formodentlig fordi han personligen vilde over-



- række ham dens«. Medaillen blev herefter afgivet til Prof. Johnstrup. Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 5. VII. 1864. 29—74.
- 1872, 7. Juni. LA COUR, POUL, cand. mag.  
*Afhandling »Maaling af sammenhængende Skylags Højde«.*  
 Medaille tildelt som Opmuntring til fortsatte Undersøgelser. Trykt i Overs. 1871. Nr. 2. 75—88.
- 1872, 21. Juni. NATHORST, ALFRED GABRIEL, cand. phil., Skaane.  
*Undersøgelser af de arktiske Planterlevninger i Leret og i Tørvemoserne i Danmark og Sverige.*
- 1873, 17. Jan. HANSEN, PETER CHRISTIAN VILHELM, cand. mag.  
*Afhandling »En Sætning om den Eulerske Faktor svarende til Differentialligningen  $M + N \frac{dy}{dx} = 0$ , hvor M og N er algebraiske Funktioner af x og y«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 5. X. 6. 1873. 435—462.
- 1880, 16. April. PRYTZ, PETER KRISTIAN, cand. mag. (280).  
*Afhandling »Undersøgelse over Lysets Brydning i Damp og tilsvarende Vædsker«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. I. 1. 1880. 1—22.
- 1885, 24. April. BOAS, JOHAN ERIK VESTI, Dr. phil., Assist. ved Zool. Museum i Kbh. (277).  
*Afhandling »Spolia Atlantica. Bidrag til Pteropodernes Morfologi og Systematik samt til Kundskaben om deres geografiske Udbredelse«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. IV. 1. 1886. 1—231.
- 1885, 24. April. TRAUSTEDT, MARGAR PETER ANDRESEN, Adjunkt ved Herlufsholm.  
*Afhandling »Spolia Atlantica. Bidrag til Kundskab om Salperne«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. II. 8. 1885. 335—400.
- 1885, 24. April. RUNG, GEORG ADOLPH, Kaptajn, Underbestyrer ved Meteorologisk Institut i Kbh.  
*Afhandling »Selvregistrerende meteorologiske Instrumenter«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. III. 3. 1885. 345—368.
- 1885, 6. Nov. BOHR, CHRISTIAN HARALD LAURITZ PETER EMIL, Dr. med. (266).  
*Afhandling »Om Iltens Afvigelser fra den Boyle-Mariotteske Lov ved lave Tryk«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. II. 9. 1885. 401—417.
- 1894, 2. Nov. PETERSEN, CHRISTIAN EMIL ULRIK, Dr. phil. (296).  
*Afhandling »Reaktionshastigheden ved Methylætherdannelsen«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. VII. 10. 1894. 435—479.
- 1899, 3. Nov. CHRISTENSEN, ANDERS CHRISTIAN, Docent i Kemi ved den farmaceutiske Lærestanstalt i Kbh. (307).  
*Afhandling »Om Overbromider af Chinaalkaloider«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. IX. 5. 1900. 251—282.
- 1900, 18. Maj. SØRENSEN, SØREN PETER LAURITZ, Dr. phil., Assist. ved Polytekn. Lærestalts kem. Laboratorium i Kbh. (315).  
*Afhandling »Om Anvendelsen af normalt Natriumoxalat i Titreranalysen«.*  
 Trykt i Overs. 1900. Nr. 3. 189—224.
- 1903, 22. Maj. RAVN, JESPER PETER JOHANSEN, cand. mag., Assist. ved Mineralogisk Museum i Kbh. (376).  
*Afhandling »Molluskerne i Danmarks Kridtaflejringer I—III«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. XI. 2. 1902. 69—140; 6. XI. 4. 1902. 205—270 og 6. XI. 6. 1903. 335—445.
- 1903, 27. Nov. JOHANSEN, NIELS PEDER, Premierløjtnant ved Generalstaben.

- Afhandling »Den danske Gradmaalings Tyngdebestemmelser paa Fyn 1902«.*
- 1905, 3. Nov. NIELSEN, JENS CHRISTIAN, cand. jur., Kbh.  
*Afhandling om Undersøgelse af det Insekt, der fremkalder »Marvpletter« i flere Træer.*  
 Afhandlingen er en for sent indgaaet Besvarelse af Prisopgave for Classen's Legat (Nr. 938), udsat 9. Febr. 1900. — »Nogle Iagttagelser over »Marvpletterne« i Tidsskr. f. Skovvæsen 20. 1908. 93—100.
- 1906, 2. Nov. BJERRUM, NIELS JANNIKSEN, mag. scient., Kbh. (335).  
*Afhandling »Studier over Kromiklorid«.*  
 Trykt i Skrifter, nat. og mat. Afd. 7. IV. 1. 1907. 1—123.
- 1908, 8. Maj. BJØRNBO, AXEL ANTHON, Dr. phil., Underbibliotekar ved det kgl. Bibliotek, og PETERSEN, CARL SOPHUS, cand. mag., Underbibliotekar ved det kgl. Bibliotek i Kbh.  
*Kortsamlingen »Anecdota Cartographica Septentrionalia«.*  
 Trykt paa Selskabets Bekostning som særlig Publikation. Kbh. 1908.
- 1909, 30. April. GRAM, JENS BILLE, Prof. i Farmakognosi ved den farmaceutiske Læreanstalt i Kbh.  
*Afhandlingerne »Om Proteinkornene hos oliegivende Frø« og »Undersøgelser over de i forskellige Plantedele indeholdte Kalksalte«.*  
 Trykt henholdsvis i Skrifter, nat. og mat. Afd. 6. IX. 7. 1901. 301—336 og 7. VIII. 2. 1909. 71—118.
- 1919, 12. Dec. THORKELSSON, THORKELL, Justerdirektør i Reykjavik.  
*Afhandling »Undersøgelse af nogle varme Kilder paa Nordisland«.*  
 Trykt i Mat.-fys. Medd. III. 1. 1920. 1—30.

## BELØNNING I SÆRLIGE TILFÆLDE

- 1808, 11. Nov. BRUUN, SØREN, Landmaalingsinspektør.  
*40 Aars Tjeneste under Selskabets Landmaalingskommission.*  
 Prot. 11. Nov. 1808: »Selskabet befalede, at udforske ham om han ønskede at blive Selskabets Medlem, af meget gode Grunde har han frabedet sig den tiltænkte Ære.« Derimod fremførte Bruun andre Ønsker, deriblandt »et Agtelses Tegn fra Selskabet«. Dette blev bevilget 11. Nov. 1808, men Sagen blev atter taget op 6. Jan. 1809, hvorefter Medaillen tildeltes ham i Marts 1809.
- 1809, 3. Febr. WESSEL, CASPAR, Landmaalingsinspektør.  
*Beregninger vedr. Kort over Slesvig og Holsten, at sende til Dépôt général de la guerre i Paris.*  
 Prot. 3. Febr. 1809: Wessel tilbydes 100 Rd. for Arbejdet, men han nægtede at modtage dem. Han modtog i Stedet de udgivne Kort og Skrifter samt Medaillen.

## DEN MADVIGSKE ÆRESMEDAILLE

Den Madvigske Æresmedaille indstiftedes i Anledning af, at Selskabets Præsident, Professor Johan Nicolai Madvig, den 27. December 1883 havde været Medlem af Selskabet i 50 Aar. Til Mødet den 26. Oktober 1883, i hvilket Madvig var forhindret at deltage, havde Sekretæren, H. G. Zeuthen, sat paa Dagsordenen: Forhandling om den Maade, hvorpaa Selskabet skal lægge sine Følelser for Dagen i Anledning af, at Johan



Nicolai Madvig den 27de December d. A. har været Medlem i 50 Aar. Om Forhandlingen beretter Mødeprotokollen for 26. Oktober 1883 følgende: »I et af Sekretæren sammenkaldt Møde af Selskabets forhenværende og nuværende Embedsmænd samt Kassekommissionens Medlemmer var det besluttet at foreslaa Selskabet at udsætte en Guldmedaille med Madvigs Billede som en til Navnet Madvig knyttet Belønning, der hvert 5te Aar skulde tilkiendes det betydningsfuldeste filologiske eller historiske Arbejde, som i de sidste 5 Aar var fremkommet af en dansk Forfatter, for saa vidt



Den Madvigske Æresmedaille. 1884. 1:1.

dette i og for sig maatte være værdigt til denne Æresbevisning. Selskabet maatte da beslutte uden Præsidentens Vidende at sammenkalde et senere Møde, paa hvilket et hertil sigtende Tillæg til Vedtægterne kunde beslattes i Henhold til Forslag fra en Komité, som dertil maatte nedsættes.« Til Medlemmer af Komitéen valgtes: Edv. Holm, J. L. Ussing, Ad. Steen, Jap. Steenstrup og H. G. Zeuthen. I et ekstraordinært Møde den 30. November 1883 under Ledelse af Jap. Steenstrup forhandlede om et af Komitéen stillet Forslag til en Tilføjelse til Vedtægternes § 20. Forslaget havde følgende Ordlyd: »Desuden belønner Selskabet hvert femte Aar i December Maaned, for saa vidt den historisk filosofiske Klasse dertil finder Anledning, et i de foregaaende fem Aar udkommet Skrift af en dansk Forfatter, hvori denne paa en udmærket Maade har behandlet Æmner af de sproglige og historiske Videnskaber, med sin Guldmedaille. Den saaledes tilkjendte Medaille forsynes i Randen med en Indskrift til Erindring om J. N. Madvigs 50-aarige Virksomhed i og for Selskabet. Belønningen tilkjendes Forfatteren uden Hensyn til, om han er Medlem af Selskabet eller ikke«. Fra forskellig Side var stillet andre Forslag, som ligeledes drøftedes. Den endelig vedtagne Formulering af Tilføjelsen sluttede sig nær til et Ændringsforslag fra S. M. Jørgensen og Vilhelm Thomsen, og fik følgende Ordlyd:

»Til Minde om J. N. Madvigs Virksomhed i og for Selskabet kan dette, for saa vidt den historisk filosofiske Klasse dertil finder Anledning, hvert femte Aar i Decem-

ber Maaned med en Guldmedaille belønne et i de foregaaende fem Aar udkommet Skrift af en dansk Forfatter, hvori denne paa en udmærket Maade har behandlet Æmner af de sproglige eller historiske Videnskaber. Denne Medaille benævnes den Madvigske Æresmedaille. Fra denne Belønning ere Medlemmer af Selskabet ikke udelukkede.«

Ved samme Lejlighed besluttede Selskabet, at den første færdige Guldmedaille skulde tildeles J. N. Madvig, men at den derefter første Gang skulde uddeles i December 1888. Spørgsmaalet om Udførelsen af Medaillen og dens Indskrift blev overladt til en anden Komité, bestaaende af Klasseformændene, Redaktøren, Sekretæren, Kassereren og Jul. Lange.

Paa 50-Aarsdagen, den 27. December 1883, overbragte sidstnævnte Komité Selskabets Lykønskning til Jubilaren og gav samtidig Meddelelse om Stiftelsen af Medaillen. Madvig bragte Selskabet sin Tak i et festligt Møde den 11. Januar 1884 i Anledning af Jubilæet.

Imidlertid arbejdede Udvalget med Medaillens Udførelse, og i Mødet den 20. Juni 1884 forelagdes et af Billedhugger Julius Wilhelm Schultz (1851—1924) udarbejdet Udkast, som vedtoges af Selskabet. I Wilhelm Bergsøe: Danske Medailler og Jetons 1789—1892 gives følgende Beskrivelse af Medaillen: »Forsiden Foroven, nær Randen: K—D—V—S (Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.) Forneden til v., lige: I. N. MADVIG 1833—1883. AD CAELUM SCANDUNT NON TORVORUM ARMA GIGANTUM SED STUDIO VIGILI QUOS FERT LUCIS AMOR<sup>1</sup>. Foroven til h., fletter en svævende Genius en Laurbærgren ind imellem Bogstaverne i Madvigs Navn. Forneden: Julius Schultz. — Bagsiden. Langs Randen til h.: ΤΟΥ Δ'ΕΚΛΥΕ ΠΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΗ<sup>2</sup>. Antikt Athenehoved til h. med en Grif paa Hjelm og tilbageløbende Hjelmkam.«

Til Beskrivelsen er knyttet følgende Bemærkning: »Bekostet af det kgl. danske Videnskabernes Selskab, som overrakte Madvig den i Guld i Anledning af hans 50 Aars Jubilæum som Medlem af Selskabet, hvis Præses han havde været siden 1867. Foruden dette Guldexemplar blev der kun præget nogle faa Stykker i Bronze til Madvigs nærmeste Venner og den kgl. Møntsamling. Verslinierne paa Forsiden ere af Professor J. L. Ussing. Athenehovedet er en Copi efter de tarantinske Mønter, og Medaillen selv er præget som en antik Mønt, uden ophøjet Rand og med afglattede Stempler, hvorved den faaer et mat og noget udvisket Præg.«

Det første Eksemplar af Medaillen i Guld overrakte Prof. Madvig den 27. December 1884, Aarsdagen efter Jubilæet. Et Eksemplar i Bronze skænkedes til det kgl. Mønt- og Medaillekabinet. Madvigs Eksemplar i Guld er senere af Arvingerne overgivet til den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

<sup>1</sup> »Til Himlen stiger ikke de vilde Giganter Hærskarere, men de, som i ihærdigt Studium bæres opad af Kærlighed til Lyset.«

<sup>2</sup> »Ham bønhørte Pallas Athene.«



En formindsket fotografisk Gengivelse findes hos Bergsøe, Tab. X, Nr. 1073. Stemplerne beror i Selskabets Arkiv.

For Prægningen af Stemplerne til Medaillen modtog Billedhugger Schultz 1600 Kr., medens det første Eksemplar af Guldmedaillen kostede 390 Kr. Den sidst udførte Medaille betaltes i Februar 1924 med 850 Kr.

Ifølge Selskabets tidligere tagne Beslutning skulde den første ordinære Uddeling af Medaillen finde Sted i December 1888. Den historisk-filosofiske Klasse indkaldtes i den Anledning til Møde den 7. December. Der viste sig straks store Vanskeligheder, idet der endnu ikke var fastsat nogen Fremgangsmaade for Behandlingen af Uddelingen. Formanden, J. L. Ussing, fremførte som Eksempel Vanskeligheden ved en Sammenligning af Skrifter af ganske forskellig Karakter, samt det ret umulige i at diskutere en saadan Sag, naar de Mænd, som der kunde være Tale om at hædre med Medaillen, selv var Medlemmer af Selskabet. Der stilledes Forslag om en dobbelt Behandling eller en Udvalgsbehandling. Særlig A. D. Jørgensen fremhævede alle Uddelingens Misligheder og foreslog den mulige Fortolkning, at Medaillen kun burde gives til yngre Videnskabsmænd, et Standpunkt som L. F. A. Wimmer opponerede stærkt imod. Forhandlingen, som ikke kunde bringes til Afslutning, fortsattes i et nyt Klassemøde den 14. December, i hvilket V. Finsen og Edv. Holm fremsatte forskellige Forslag, der motiverede en nøjere Overvejelse i et Udvalg. Klassen vedtog derfor, at Medaillen ikke skulde uddeles denne Gang, men at Forretningsgangen for den fremtidige Uddeling skulde drøftes i et Udvalg, bestaaende af Ussing, Finsen og Holm. Et Forslag fra dette Udvalg fremlagdes i et Klassemøde 25. Januar 1889, hvor det blev enstemmig vedtaget og derefter enstemmig tiltraadt af Selskabet 8. Februar 1889 »som en af Klassen vedtagen Forretningsorden for den selv«. Det saaledes vedtagne Forslag havde følgende Ordlyd<sup>1</sup>:

»Naar det Aar kommer, da den Madvigske Æresmedaille efter Vedtægterne § 22 kan uddeles, skal Formanden for den historisk-philosophiske Klasse fire Uger før Selskabets første Møde i December opfordre Klassens Medlemmer til at gjøre Forslag om Medaillens Bortgivelse. Forslagene, der bør være ledsagede af en kort Motivering, tilsendes ham i Løbet af 8 Dage; Forslaget underskrives kun af det enkelte Medlem, der har affattet det. Derefter meddeler Formanden ved et Circulære til Medlemmerne, hvem der er bragt i Forslag, dog uden at Forslagsstillerne nævnes. — Sagen bliver underkastet to Behandlinger, ved hvilke Ingen, der er foreslaaet, maa være til Stede. I det første Møde forelægges det eller de indkomne Forslag til Drøftelse for saa vidt muligt at bringe Enighed til Veje. Derpaa afstemmes ved Ballotering for hvert enkelt Forslags Vedkommende, om det foreslaaede Skrift, under Forudsætning af at Medaillen denne Gang uddeles, egner sig til at belønnes med samme. Hvis to eller flere Skrifter opnaa over Halvdelen af Stemmerne, afstemmes paa ny om, hvilket af disse der maa ansees for det værdigste. Derefter afstemmes, ligeledes ved Ballotering, om der overhovedet er Anledning til denne Gang at bortgive Medaillen.

<sup>1</sup> Trykt i Overs. 1889. S. 31—32.

Saaframt to Trediedele af de tilstedeværende Medlemmer besvare dette Spørgsmaal med Ja, ansees det ved denne Behandling for besluttet, at det Skrift, som ved den foregaaende Afstemning fik flest Stemmer, bør belønnes med Medaillen. — Ved anden Behandling, som foretages mindst otte Dage efter, afstemmes kun, om den ved første Behandling vedtagne Beslutning skal fastholdes. Afstemningen foregaaer ved Ballotering, og der kræves to Trediedele af de Tilstedeværendes Stemmer. I bekræftende Fald indstilles den Forfatter, som ved første Behandling fik Stemmerlighed, til at erholde Medaillen.«

Disse Regler blev første Gang bragt i Anvendelse ved Medaillens Uddeling i 1893. Til Klassemødet den 17. November var indsendt to Forslag til Belønning, nemlig Professor M. Cl. Gertz med Skriftet: »*Andrae Sunonis filii, archiepiscopi Lundensis, Hexaëmeron libri duodecim. Nunc primum edidit M. Cl. Gertz. Hauniæ 1892*«, og Professor Vilhelm Thomsen: »Berøring mellem de finske og baltiske (litauisk-lettske) Sprog«, trykt i Skrifter, hist. og fil. Afd. 6. I. 1. 1890. 1—308. Ved to Behandlinger den 17. November og 1. December vedtog Klassen at tildele *Vilhelm Thomsen* Medaillen, og i det sidste Møde i 1893, den 15. December, overrakte Præsidenten, Julius Thomsen, Vilhelm Thomsen denne Hædersbevisning, hvorefter Vilhelm Thomsen gav Selskabet Meddelelse om Tydningen af Indskrifterne fra Orkhon (Karakorum i Mongoliet) og Jenisej.

Næppe var denne første ordinære Uddeling af Medaillen sket, før der atter blev Røre i den historisk-filosofiske Klasse om Uddelingsreglerne. Edv. Holm havde allerede tidligere yttret sig imod, at Selskabets Medlemmer kunde modtage Medaillen, og i Oktober 1894 stillede han Forslag om en Vedtægtsændring i saa Henseende. Herom førte Klassen en længere Forhandling 30. November, og Meningerne var formodentlig meget delte, saa Afgørelsen maatte udsættes. Edv. Holm, A. D. Jørgensen og L. Wimmer synes at have lagt et Tryk paa Klassens øvrige Medlemmer ved en Erklæring om at ville afholde sig fra Deltagelse i fremtidig Votering herom. Og A. D. Jørgensen indsendte et Ændringsforslag til Vedtægterne, hvortil han bl. a. bemærkede: »Vedtages dette forslag, vil medaljen vel næppe mere blive uddelt, og det er jo dog egentlig det vi alle ønske.« Imod denne Opfattelse reagerede bl. a. Joh. Steenstrup meget stærkt: »[Det er] næsten fornærmende, at han [A. D. Jørgensen] tror, at vi ønske, at Medaillen aldrig mere skal uddeles. Saaledes spotte vi da virkelig ikke Madvigs Minde.« Steenstrup indgav til Selskabet et Forslag til et nyt Reglement, tiltraadt af otte andre Medlemmer, deriblandt ogsaa A. D. Jørgensen. Efter Forhandling i to Klassemøder i Februar 1895 vedtoges 22. Februar Flertallets Forslag med smaa Ændringer, medens Edv. Holms Forslag forkastedes. De nye Regler for Bortgivelsen af Medaillen var nu følgende<sup>1</sup>:

»Naar det Aar kommer, da den Madvigske Æresmedaille efter Vedtægternes § 22 kan uddeles, skal Formanden for den historisk-filosofiske Klasse i Forening med

<sup>1</sup> Trykt i Overs. 1895. S. 55—56.



tvende af ham valgte Medlemmer af Klassen affatte en Fortegnelse over de Bøger, der formentlig kunne komme i Betragtning ved Bortgivelsen af Medaillen; dog ere Medlemmerne ikke udelukkede fra at bringe andre end de paa Listen optagne Arbejder i Forslag. Inden den 15de Oktober opfordrer derpaa Formanden Medlemmerne til at gøre Forslag, idet han tillige henleder Opmærksomheden paa, at den nævnte Fortegnelse henligger paa Selskabets Kontor til Gennemsyn for Klassens Medlemmer. Forslagene, der bør være ledsagede af en kort Motivering, indsendes inden den 15de November; de underskrives, foruden af den egentlige Affatter, tillige af 5 andre Medlemmer, dog har ingen ved at underskrive et Forslag bundet sig til at stemme for dette i det paafølgende Møde i Klassen. Ingen kan bringe mere end ét Arbejde i Forslag. Skulde et Skrift af et af Klassens Medlemmer være bragt i Forslag, bliver han at underrette herom af Formanden, og han deltager da ikke i den efterfølgende Behandling; dog staar det ham aabent at bede sig fritagen for at komme i Betragtning, hvorefter Forslaget bortfalder. — De indkomne Forslag bringes til Forhandling paa et Klassemøde i Begyndelsen af December; for at dette skal være beslutningsdygtigt, maa mindst Halvdelen af Klassens Medlemmer være tilstede. Efter en Fler-talsbeslutning kunne Forhandlingerne fortsættes i et følgende Møde, hvor de da endelig afsluttes ved Afstemningen, der foregaar ved Ballotering. Hvis der er flere Forslag, afgøres først ved simpelt Flertal, hvilket der er at foretrække. Dette Forslag sættes derefter under Afstemning og for saa vidt det opnaar to Tredjedele af de tilstedeværende Medlemmers Stemmer, indstiller Klassen til Selskabet, at dette Arbejde belønnes med Medaillen. Hvis det indvarslede Møde ikke bliver beslutningsdygtigt eller hvis ved Balloteringen det fornødne Flertal ikke opnaas for et af de foreslaaede Skrifter, bliver Medaillen ikke uddelt for det paagældende Femaar.«

Kort efter Vedtagelsen af disse Bestemmelser afgav A. D. Jørgensen den Erklæring, »at jeg ikke agter for fremtiden at tage del i de afgørelser, som har hensyn til Madvigmedaljen . . . , ligesom selvfølgelig mine historiske arbejder vil være forlods ude lukkede fra at komme i betragtning ved dens uddeling.« Denne Erklæring motiveredes med, at der ikke ved Reglerne for Afstemning gaves nogen Garanti for, at flere end de oprindelige Stillere af et Forslag principielt havde været for dettes Vedtagelse.

I Oktober 1898 forberedtes den næste Uddeling af Medaillen efter de nye Regler. Klassen enedes den 2. December 1898 om at hædre *L. F. A. Wimmer* dermed for hans i 1895 udkomne Værk: »De danske Runemindesmærker I. De historiske Runemindesmærker«. Denne Beslutning tiltraadtes enstemmigt af Selskabet den 16. December. Ved denne Lejlighed udtalte Edv. Holm Ønsket om ikke at deltage i Forhandlingerne, ligesom han ikke ønskede Hensyntagen til sine egne Skrifter.

Da Tiden atter var inde i 1903 til at stille Forslag til Medaillens Uddeling, indkaldte Klasseformanden Forslag desangaaende, men uden Resultat.

Forud for Uddelingen i 1908 havde den historisk-filosofiske Klasse i et Møde 20. Marts 1908 efter Forslag af Formanden, *L. Wimmer*, vedtaget en mindre Ændring

i Bestemmelserne. Herefter bortfaldt Bestemmelsen om, at Klassens Formand i Forening med to af ham valgte Medlemmer skulde affatte en Bogfortegnelse.

Til Uddelingen i 1908 indgik et Forslag om at give Æresmedaillen til *Edv. Holm* for hans Værk: »Danmark-Norges Historie fra den store nordiske Krigs Slutning til Rigernes Adskillelse (1720—1814).« Dette Forslag blev enstemmig vedtaget i Klassen 11. December og i Selskabet samme Dag.

I 1913 foretoges ingen Uddeling; men i 1918 vedtog baade Klassen og Selskabet den 29. November at give Medaillen til *M. Cl. Gertz* for det i 1915 udkomne Værk: »En ny Tekst af Sven Aggesøns Værker.«

Da Selskabets Vedtægter i 1918 undergik en Del Forandringer, og en særlig »Forretningsorden« blev vedtaget, foretoges ogsaa mindre Ændringer i Bestemmelserne om Madvigmedaillen. Blandt andet herskede der nogen Meningsforskel med Hensyn til Bestemmelsen »et i de sidste fem Aar udgivet«, som et Flertal ønskede fjernet, medens et Mindretal ønskede fem ændret til ti. I Klassens Møde 24. Januar 1919 vedtoges et Ændringsforslag til Vedtægterne § 17 (jvfr. S. 83), hvorefter Belønningen gjaldt »enten et i de foregaaende fem Aar udkommet Skrift . . . eller en samlet, gennem et længere Tidsrum fortsat udmærket Forfattervirksomhed af en dansk Forsker indenfor de nævnte Videnskabsfag«. I den nye Forretningsorden optoges som § 21 de tidligere gældende Bestemmelser i en lidt ændret og udvidet Form.

Den 18. Januar 1924 vedtog Klassen at foreslaa *J. L. Heiberg* til Æresmedaillen, og hertil sluttede Selskabet sig 1. Februar. Denne Gang var det ikke et enkelt Værk, der belønnedes, men en gennem et længere Tidsrum fortsat udmærket Forfattervirksomhed, specielt Udgivelsen af den græske Matematiks Hovedværker.

Denne Uddeling af den Madvigske Æresmedaille skulde blive den sidste. Fra da af fulgte en stadig Drøftelse mellem Medlemmerne baade privat og i den historisk-filosofiske Klasse om Formen for Uddelingen og om Medaillens eventuelle Opgivelse. Under den almindelige Behandling af Selskabets Vedtægter stillede Joh. Steenstrup o. a. i Februar 1928 Forslag om, at Æresmedaillen ikke skulde kunne tildeles Selskabets Medlemmer. Efter en gennem en lang Aarrække vundet Erfaring var Steenstrup omsider naaet til det samme Standpunkt, som *Edv. Holm* langt tidligere havde indtaget, men som Steenstrup dengang bestred. Det vilde altid være naturligt, om Selskabets Medlemmer qua Medlemmer kom til at staa i første Række ved Uddelingen af Medaillen. Paa den anden Side vilde det være lettere for Selskabet at foretage Uddelingen til en udenfor den snævre Kreds, og Selskabet vilde ved denne Medaille have særlig Adgang til at hædre ældre eller yngre Forskere, der ved et enkelt Værk eller paa et særligt Omraade havde ydet noget fremragende i Videnskabens Tjeneste, uden derfor nødvendigvis at maatte regnes blandt dem, som Selskabet vilde optage som Medlemmer. Forslaget om Udelukkelse af Selskabets Medlemmer forkastedes af Klassen 30. Marts 1928 og af Selskabet 13. April. Fra Modpartens Side blev det gjort gældende, at Medaillen ved den tilsigtede Ændring vilde miste betydeligt i Værdi, og tillige, at Medaillen ikke maatte betragtes som en Opmuntringspræmie for noget, som var mindre værdifuldt.



I November 1928, da Tiden var inde for Forslag om Uddeling, fortes Forhandlinger herom i den historisk-filosofiske Klasse med det Resultat, at der »af principielle Grunde« ikke blev foretaget nogen Indstilling. For at søge en Udvej af de principielle Vanskeligheder drøftede Klassen 25. Januar 1929 to nye Forslag til Uddelingsregler. Det ene Forslag gik ud paa at uddele Medaillen og en Pengesum til Udlændinge, at kalde Medaillen »den Madvig-Vilh. Thomsenske Ærespris«, og at give den for et Arbejde om Emner fra Sprogvidenskab eller klassisk Filologi. Efter det andet Forslag skulde inden- og udenlandske Forfattere staa lige. Ogsaa efter dette Forslag skulde der knyttes en større Pengepræmie til Medaillen, der skulde gives for et Værk, omhandlende Sprogvidenskab, Filologi eller Historie. Det vedtoges imidlertid at stille hele Sagen i Bero.

I 50-Aaret for Medaillens Indstiftelse toges Drøftelserne atter op i Nov.-Dec. 1933, og nu stilledes direkte Forslag om Medaillens Afskaffelse, da der stadig ikke syntes at være Muligheder for en Løsning af Spørgsmaalet om Uddelingsreglerne. Før den definitive Opgivelse nedsatte Klassen imidlertid et Udvalg til at samle og overveje alle Muligheder og bl. a. undersøge Anvendelsen af lignende Belønninger ved fremmede Akademier. En Redegørelse for Udvalgets Arbejde blev afgivet i Klassen 15. Maj 1936. I Aarenes Løb havde Medaillen været uddelt til fem Forskere (foruden til Madvig), der alle var Medlemmer af Selskabet. Allerede tidligt kom der Betænkeligheder til Orde med Hensyn til det Forhold, at Selskabet uddelte Æresmedaillen til sine egne Medlemmer, og disse Betænkeligheder havde i Aarenes Løb gjort sig gældende i stigende Grad. Man havde overvejet Muligheden af at give Medaillen en international Karakter, men i saa Fald maatte der efter udenlandske Analogier knyttes en større Pengesum til Medaillen, og Bestemmelserne om de Fagomraader, der kunde komme i Betragtning, ændres i indskrænkende Retning. Og man havde undersøgt Muligheden for at bevare Æresmedaillen som en national Belønning, hvorfra Selskabets Medlemmer var udelukket; men en Uddeling til en dansk Videnskabsmand udenfor Selskabet vilde være en Erklæring om, at Selskabet havde forsømt at gøre Vedkommende til Medlem. Udvalget havde ikke kunnet finde nogen Udvej til at opretholde den Madvigske Æresmedaille og indstillede derfor til den historisk-filosofiske Klasse, at den skulde foreslaa Selskabet at beslutte, at Medaillen ikke mere uddeltes, og at Vedtægternes § 17 og Forretningsordenens § 21 ophævedes. En saadan Ophævelse krævede to Behandlinger i Selskabet, hvoraf den første foretoges 13. November 1936. Trods visse Betænkeligheder syntes der at være Enighed om at tiltræde Klassens Forslag. Den anden Behandling foretoges 5. Februar 1937 i Tilknytning til en almindelig Drøftelse af Selskabets Vedtægter og Forretningsorden. Ved denne Behandling drøftedes Forslag om en Ændring af Vedtægternes § 17 om Madvigmedaillen, ved Ophævelse af den faste 5-aarige Turnus, ved Udelukkelse af Selskabets Medlemmer og ved Tildeling som Belønning for særlig Fortjeneste af Selskabet eller af Videnskaben i Almindelighed. Den historisk-filosofiske Klasse fastholdt imidlertid sit Forslag om Ophævelse under Henvisning til, at alle Muligheder havde været drøftet. Uddelingen af Medaillen havde bestandig givet Anledning til vanskelige Situationer,

og dette vilde vedblive. Ved den meget sjældne Uddeling vilde Madvigs Navn blive udvisket, og at mindes Madvig paa den Maade vilde være unyttigt. Den endelige Ophævelse af den Madvigske Æresmedaille blev derefter vedtaget.

#### MODTAGERE AF DEN MADVIGSKE ÆRESMEDAILLE

- |  |   |
|--|---|
| 1883 (1884) JOHAN NICOLAI MADVIG, Dr. jur. & phil., fh. Professor i klassisk Filologi ved Univ. i Kbh.   | 1908 PETER EDVARD HOLM, Dr. phil., fh. Professor i Historie ved Univ. i Kbh.                                |
| 1888 ikke uddelt.  | 1913 ikke uddelt.   |
| 1893 VILHELM LUDVIG PETER THOMSEN, Dr. phil., Professor i sammenlignende Sprogvidenskab ved Univ. i Kbh. | 1918 MARTIN CLARENTIUS GERTZ, Dr. phil., fh. Professor i klassisk Filologi ved Univ. i Kbh.                 |
| 1898 LUDVIG FRANZ ADALBERT WIMMER, Dr. phil., Professor i de nordiske Sprog ved Univ. i Kbh.             | 1924 JOHAN LUDVIG HEIBERG, Dr. med., phil., litt. & scient., Professor i klassisk Filologi ved Univ. i Kbh. |
| 1903 ikke uddelt.  | 1928 ikke uddelt.   |
|  | 1933 ikke uddelt.   |
|  | 1937 Medaillen ophævet.   |